

ZPŮSOB INFORMOVÁNÍ O MIGRAČNÍ KRIZI NA PROGRAMU PRIMA

24. 8. 2015 – 13. 9. 2015

Usnesení přijatá dne 15. prosince 2015

- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání se seznámila s analýzou informování o uprchlické krizi ve zpravodajských a publicistických pořadech na programu Prima provozovatele FTV Prima, spol. s r.o. v období od 24. srpna do 13. září 2015.
- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon č. 231/2001 Sb.“), v platném znění, a na základě ustanovení § 137 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, žádá provozovatele FTV Prima, spol. s r.o., IČ 48115908, sídlem Na žertvách 132/24, Praha, PSČ 180 00, o podání vysvětlení, z jakého důvodu v rámci zpravodajské relace Zprávy FTV Prima, odvysílané dne 12. září 2015 od 18:55 hodin na programu Prima, nezveřejnil postoje účastníků demonstrace na podporu uprchlíků a proti xenofobii („Za otevřenou Evropu, proti rasismu, xenofobii a náboženské nesnášenlivosti v ČR“), zatímco jejich názorovým oponentům, kteří se účastnili protestů proti islámu a imigraci (protestní jízda motorkářů a demonstrace „Za naši kulturu a bezpečnou zemi“) poskytl široký a redakčně nekorigovaný prostor k vyjádření (promluvil celkem 7 osob, včetně organizátorů a aktivních politiků), a to v tematické reportáži zařazené v čase 05:44 minut od začátku pořadu. Konání akce proti xenofobii, která se odehrávala paralelně s demonstrací proti islámu, byla v rámci uvedené reportáže věnována pouze okrajová zmínka („Jen o pár metrů dál se naopak protestovalo proti xenofobii a na podporu uprchlíků. Obě demonstrace odděloval kordon policistů antikonfliktního týmu, a tak se žádné větší problémy nekonaly.“). Rada stanovuje lhůtu k podání vysvětlení 30 dní ode dne doručení této výzvy.
- Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon č. 231/2001 Sb.“), v platném znění, a na základě ustanovení § 137 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, žádá provozovatele FTV Prima, spol. s r.o., IČ 48115908, sídlem Na žertvách 132/24, Praha, PSČ 180 00, o podání vysvětlení, z jakého důvodu v pořadu Partie, resp. v části pořadu věnované otázkám spojeným s uprchlickou krizí, odvysílaném dne 6. září 2015 od 11:00 hodin na programu Prima, nezazněly žádné argumenty podporující přijetí opatření pro přerozdělování uprchlíků na území EU (tzv. uprchlických kvót). Ačkoli pozvaní hosté, M. Stropnický (ANO) a P. Fiala (ODS), shodně zaujali k otázce přijetí uprchlických kvót ostře odmítavé stanovisko, moderátor neplnil roli kvalifikovaného oponenta, vyjádření hostů nijak neoponoval a nepřinášel alternativní argumentaci, aby si diváci byli schopní na problematiku vytvořit vlastní nezávislý názor. Rada stanovuje lhůtu k podání vysvětlení 30 dní ode dne doručení této výzvy.

V průběhu února 2016 přišla od provozovatele programu Prima obě vysvětlení výše uvedených výzev.

V souvislosti s první výzvou týkající se reportáže o demonstracích odpůrců a příznivců migrantů, provozovatel sdělil, že dne 12. září 2015 se konal větší počet demonstrací, přičemž redakce zpravodajství se těmto demonstracím věnovala úměrně jejich významu a počtu účastníků. Slovem i obrazem bylo informováno, dle jeho slov, i o „nepočtené demonstraci proti xenofobii“, současně se redakce pokusila získat i vyjádření jejich účastníků, avšak ti nebyli ke štábu vstřícní a nevyužili prostoru, který jim byl nabízen.

Druhá výzva o vysvětlení se týkala diskuzního pořadu *Partie*. Provozovatel v podaném vysvětlení uvedl, že v době vysílání předmětného pořadu byly v České republice tzv. uprchlické kvóty odmítány napříč politickým spektrem, tedy i subjekty, které přijímání migrantů podporovaly. Moderátor dle provozovatele zachoval v dané otázce profesionální přístup a nestrannost. Skutečnost, že některé členské země Evropské unie kritizují odmítající země (včetně Česka), pak byla v pořadu prezentována mj. citací vyjádření francouzského ministra zahraničí Laurenta Fabiuse.

S oběma vysvětleními se Rada seznámila na svém 5. zasedání, konaném dne 1. března 2016, a nepřistoupila k dalším krokům.

INFORMOVÁNÍ O UPRCHLICKÉ KRIZI NA PROGRAMU PRIMA

ÚVOD

Současná uprchlická krize v Evropě je již několik měsíců jednoznačně dominantním mediálním tématem. Není pochyb o tom, že média o současných událostech nejen informují a komentují je, ale současně je i ovlivňují. Většina české společnosti totiž nemá s uprchlíky bezprostřední, každodenní zkušenost, její představy o tom, kdo jsou uprchlíci a jaké dopady může mít jejich příchod do Evropy, potažmo České republiky, tak média významným způsobem formují.

Z toho důvodu Rada na svém 16. zasedání rozhodla, že Úřad Rady zpracuje rozsáhlý monitoring televizního a rozhlasového vysílání v souvislosti s uprchlickou krizí. Konkrétně Rada stanovila, že monitoringu budou podrobeny celoplošně vysílané programy (**ČT1 a ČT24, Nova, Prima, Televize Barrandov, Český rozhlas – Radiožurnál, Rádio Impuls a Frekvence 1**), a to v náhodně vybraném období **od 24. srpna 2015 do 13. září 2015**.

Zadání cílů monitoringu

Základním cílem monitoringu je zjistit, zda v průběhu informování o uprchlické krizi nedošlo ze strany médií k porušení zákona o vysílání, a to jak na úrovni jednotlivých mediálních obsahů (příspěvek, reportáž, diskusní pořad apod.), tak na úrovni širšího úseku vysílání jako informačního celku.

Pozornost je zaměřena zejména na možná pochybení proti těmto zákonným ustanovením:

- **§ 31 odst. 3 – porušení zásad objektivit a vyváženosti**

V rámci vyhodnocování naplnění § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb. se soustředíme na to, jakým způsobem média shromažďují, zpracovávají, třídí a šíří informace a jak se to projevuje ve finální podobě mediálních obsahů. V analýze budeme primárně vycházet z takového pojetí žurnalistické objektivit, které akcentuje jak poskytování dostatečně širokého spektra názorů na mediovanou problematiku, tak poskytování rovnocenného prostoru zastáncům jednotlivých názorových proudů.

Objektivitu v tomto kontextu interpretujeme jako rutinní novinářskou praxi, která umožňuje odrážet skutečnost zveřejňováním všech relevantních, fakticky správných a nezkreslených (tj. úplných) informací, jež musí být komunikovány tak, aby byla jasně oddělena fakta od názorů (komentářů).

Vycházíme z toho, že podmínkou objektivního referování o sociálních jevech je dodržení faktičnosti (pravdivosti, informativnosti, relevance) a nestrannosti, která je sycena kategoriemi vyváženosti a neutrality.

- **§ 32 odst. 1 písm. c) – podněcování k nenávisti z důvodu rasy, barvy pleti, víry a náboženství či příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině**

- § 32 odst. 1 písm. i) – utvrzování stereotypních předsudků týkajících se etnických, náboženských nebo rasových menšin
- § 32 odst. 1 písm. b) – povinnost zajistit, aby vysílané pořady nepropagovaly válku nebo nelíčily krutá nebo jinak nelidská jednání takovým způsobem, který je jejich zlehčováním, omlouváním nebo schvalováním.
- § 32 odst. 1 písm. f) – povinnost bezdůvodně nezobrazovat osoby umírající nebo vystavené těžkému tělesnému nebo duševnímu utrpení způsobem snižujícím lidskou důstojnost.

Druhým úkolem monitoringu je zjistit, jaký **mediální obraz** událostí spojených s uprchlickou krizí jednotlivá média vytvářejí. Přičemž je logické, že tento analytický úkol se do značné míry překrývá s vyhodnocováním objektivitu a vyváženosti dle požadavků § 31 odst. 3 zákona o vysílání. Analýza bude zkoumat, jak média pojednávají události rámuje. Mediální rámce vytvářejí podmínky a determinují formy interpretace obsahu příjemci obsahu. Jinými slovy, prostřednictvím mediálních rámců mohou média předkládat divákům a posluchačům již předdefinované závěry. Příjemce je směřován k určitému konkrétnímu chápání a hodnocení sdělované informace. Volbou rámce je možné stejné události a skutečnosti reprezentovat zcela odlišným způsobem. Záleží na médiu, jaká fakta, postoje, souvislosti či hodnoty zvýznamní, zamlčí, nebo znehodnotí a tím dosáhne určitého, zamýšleného vyznění.

Monitoring by měl odhalit, jakým způsobem česká média s tématem pracují a zda v určitých ohledech neselehčují. Měl by zjistit, zda média k tématu přistupují koncepčně se snahou poskytovat komplexní informační a analytický servis, či zda je jejich přístup při informování spíše nahodilý, neuvědomělý, reflektující jen momentální závažnost (či mediální atraktivitu) aktuálních událostí. Analytické výstupy by měly rovněž zhodnotit, zda při informování o uprchlické krizi nelze vysledovat určité manipulativní aspekty či rysy předpojatosti.

Monitoring by měl konkrétně zodpovědět následující otázky:

- a) Jaký prostor v rámci zpravodajství a publicistiky sledovaná média v daném období věnovala otázkám uprchlické krize?
- b) Nakolik proaktivní byl přístup média pro získávání materiálu a pro zajištění pestrosti a relevance zdrojů? Měla média své reportéry v terénu? (Míněno zejména v Řecku, v Maďarsku, v Německu a také v záchytných pobytových místech pro uprchlíky v rámci ČR?) Poskytovala média vyjádření široké škály relevantních názorů expertů na různé problematiky, které s uprchlickou krizí souvisejí? (politologové; experti na problematiku zemí, odkud uprchlíci přicházejí; sociologové; demografové; experti na náboženskou problematiku; historikové) Poskytovala média názory politiků z celého politického spektra v ČR? Poskytovala média vyjádření evropských (i mimoevropských) politiků? Poskytovala média vyjádření lidskoprávních organizací a organizací zabývajících se na různé úrovni migrací? Poskytovala média vyjádření církví? Poskytovala média vyjádření veřejnosti? Poskytovala média vyjádření samotných uprchlíků? Byla práce se zdroji transparentní? Byly informace adekvátně ověřovány?
- c) Nejsou některá témata, která přímo či nepřímo s tématem souvisejí, přehlížena nebo marginalizována? Nejsou naopak určitá relevantní fakta či postoje médiu upřednostňovány? Dostávají diváci a posluchači dostatek informací nejen o

aktuálních událostech, ale rovněž o jejich příčinách a souvislostech? Jsou problémy spojené s uprchlickou krizí nahlíženy rovněž z hlediska budoucího vývoje a jeho důsledků politických, ekonomických, demografických, sociálních ale třeba i zdravotních? Jsou analýzám podrobována zjištění o společenských náladách, ať již proti či pro-uprchlických? Zkoumají média příčiny v ČR převažujících odmítavých postojů vůči uprchlíkům? Zkoumají média příčiny a souvislosti odlišných postojů v rámci evropských zemí (západní Evropa x postkomunistická Evropa; problémy multikulturních společností x konzervatismus etnický a národnostně homogenních společností; soucit s trpícími a ochota pomáhat x odůvodněné obavy z masového a nezvládnutelného přílivu uprchlíků).

- d) Jaké specifické prostředky média při informování užívají? Jak pracují se symboly? Věnují pozornost i konkrétním lidským příběhům uprchlíků (jako kontrast k masovému charakteru migrace)? Nemají tendenci přenášet informování od věcné roviny do emocionální?

Metodika monitoringu

Základní soubor výzkumu tvoří všechny zpravodajské a publicistické příspěvky týkající se jakýmkoli způsobem uprchlické krize, včetně navazující agendy, jako např. dění v Sýrii, činnost Islámského státu apod., které byly odvysílány ve sledovaných pořadech v období od 24. srpna 2015 do 13. září 2015.

K dosažení cílů výzkumu a zodpovězení výše zmíněných otázek jsme aplikovali kombinaci kvantitativní obsahové analýzy a kvalitativní textuální analýzy.

Jako základní analytickou jednotku jsme zvolili příspěvek, který tematizoval „uprchlickou krizi“ (navazující agendu). Příspěvek jsme vymezili jako stopu, která je oddělena zvukově i vizuálně od předcházejícího a následujícího příspěvku.

V první fázi výzkumu jsme příspěvky kvantifikovali pomocí obsahové analýzy. Výše uvedené otázky jsme operacionalizovali tak, aby zvolené indikátory umožnily „měřit“ objektivitu a vyváženost příspěvků. Na úrovni jednoho příspěvku jsme sledovali např. jeho důležitost v rámci relace, témata a rámce příspěvku, zmínky vztahující se k uprchlické krizi a uprchlíkům, informační zdroje či způsob reprezentace uprchlíků. V další fázi analýzy jsme data podrobili kvalitativnímu posouzení.

V rámci programu Prima byly monitoringu podrobeny celkem tři pořady, z toho jeden zpravodajský a dva publicistické:

Tabulka 1: Pořady monitorované na programu Prima v období od 24. 8. do 13. 9. 2015

Pořad	Formát	Počet monitorovaných vydání
Zprávy FTV Prima	Zpravodajství	21
Partie	Politická publicistika	3
Očima Josefa Klímy	Publicistika	3

ANALÝZA

Zprávy FTV Prima

Zpravodajské pokrytí tématu

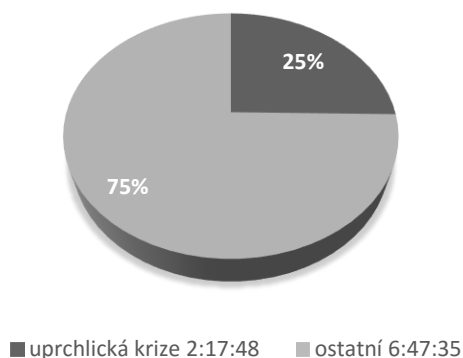
Zpravodajská relace Zprávy FTV Prima je do vysílání zařazována pravidelně každý den od 18:55 hodin. Ve sledovaném období tak bylo odvysíláno **21 vydání** pořadu, která obsahovala celkem **339** jednotlivých **příspěvků** (v průměru 16 příspěvků na vydání). **69 příspěvků** se přitom nějakým způsobem dotýkalo uprchlické krize či související problematiky (např. aktivit Islámského státu).

Tabulka 2: Podíl příspěvků dotýkajících se uprchlické krize a související agendy

	Počet příspěvků		Stopáž	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
Uprchlická krize apod. (analyzované příspěvky)	69	20%	02:17:48	25%
Ostatní	270	80%	06:47:35	75%
Celkem	339	100%	09:05:23	100%

Z tabulky 1 je patrné, že se sledovanému tématu věnovalo **20%** všech odvysílaných příspěvků. Pokud bychom vycházeli ze stopáže, stoupne podíl dokonce na **25%**, tedy na celou čtvrtinu vysílacího času (příspěvky zaměřené na uprchlickou krizi patřily zpravidla mezi ty rozsáhlejší).

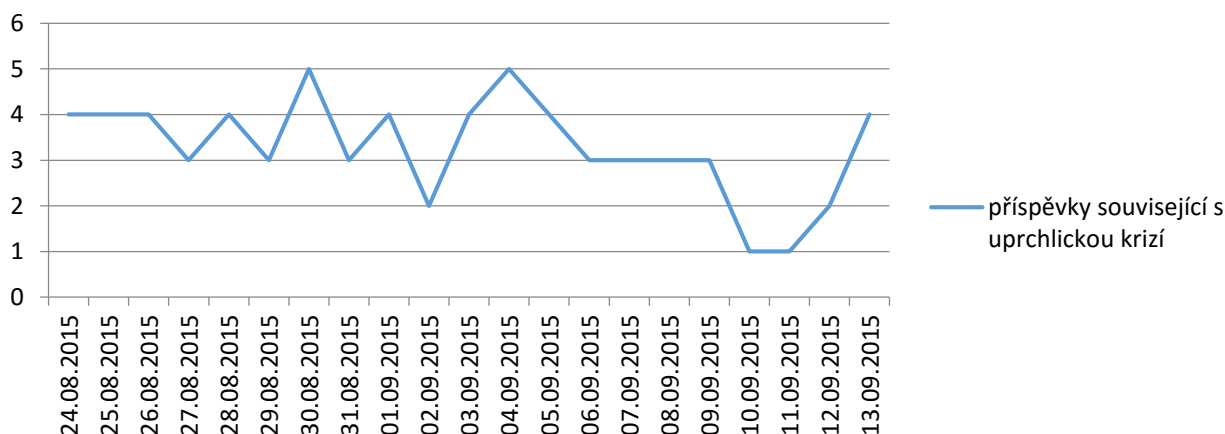
Graf 1: Prostor věnovaný příspěvkům reflektujícím uprchlickou krizi a související agendu (stopáž)

Do každé relace byly zařazovány v průměru 3 příspěvky, které uprchlickou krizi či související problematiku zpracovávaly. Intenzita informování o tématu byla v průběhu času poměrně

stabilní, s menším výkyvem směrem dolů ke konci sledovaného období. V žádném z vydání však nechyběl alespoň jeden takto laděný příspěvek.

Graf 2: Počet příspěvků věnovaných uprchlické krizi a související agendě

Naprostá většina z výše uvedených 69 analyzovaných příspěvků, konkrétně **63** (91%), přitom uprchlickou krizi akcentovala jako **téma hlavní**. Příspěvky, které obsahovaly pouze drobné druhotné zmínky o uprchlících, či informovaly o agendě, která má s uprchlickou krizí nějakou předpokládanou věcnou souvislost, se vyskytovaly výjimečně (identifikováno jich bylo pouze 6).

Graf 3: Časové rozložení příspěvků podle jejich hlavního tématu

Žádný z analyzovaných příspěvků nebyl v rámci relace odvysílán jako první zpráva. Na prvním místě byla vždy uváděna některá více či méně důležitá událost vztahující se k domácímu dění (např. problematika bytů RPG, výbuch plynové přípojky, pravidla pro změnu zdravotní pojišťovny, praktiky „šmejdu“ apod.). Téma uprchlické krize ale bylo obvykle (80% příspěvků) součástí první poloviny zpravodajství, a to zpravidla jako blok několika provázaných příspěvků, se začátkem na druhém či třetím příspěvku:

Tabulka 3: Pořadí příspěvků

Pořadí příspěvku	Absolutní četnost	Relativní četnost
1.	0	0%
2.	8	12%
3. – 6.	47	68%
7. a více	14	20%
Celkem	69	100%

Ve dnech 25. – 28. 9. byly tyto bloky navíc uvozeny titulkem „Uprchlická krize sílí“ doplněným o záběry pohybujícího se davu uprchlíků:

Obrázek 1: Titulek „Uprchlická krize sílí“

Pouze dvě ze sledovaných relací (29. 8. a 31. 8.) nebyly opatřeny ani jedním headlinem, který by se vztahoval k uprchlické krizi. Celkově pak bylo v headlinech zmíněno 21 analyzovaných příspěvků (nejčastěji byl uprchlické krizi věnován jeden ze tří odvysílaných headlinů).

Většina analyzovaných příspěvků (81%) byla zpracována formou reportáže. Jiné způsoby přinášení informací byly využívány v mnohem menší míře:

Tabulka 4: Forma analyzovaných příspěvků

Forma příspěvku	Absolutní četnost	Relativní četnost
Reportáž	56	81%
Čtená zpráva	5	7%
Živý vstup	5	7%
Upoutávka	2	3%
Rozhovor	1	1%
Celkem	69	100%

Přehled analyzovaných příspěvků

Níže předkládáme výčet všech 69 analyzovaných příspěvků, a to včetně kategorií (témata a rámce), do kterých jsme je zařadili. Protože provozovatel zpravodajské příspěvky nijak nepojmenovává, zvolili jsme názvy použité v databázi Newton media.

Tabulka 5: Přehled analyzovaných příspěvků

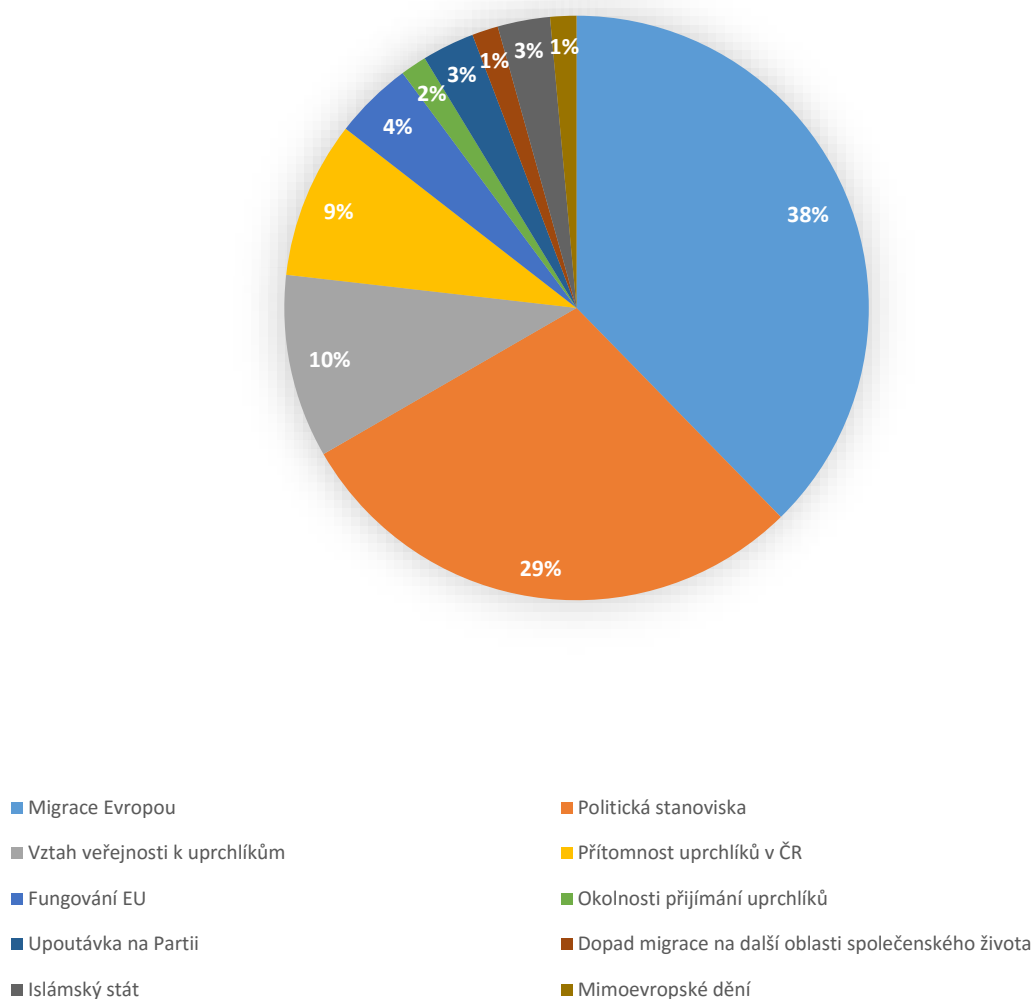
Číslo	Název	Stopáž	Téma	Rámec
24. 8. 2015				
1	Nepokoje v Německu kvůli uprchlíkům	00:01:52	3c	4
2	Uprchlíká krize rozdělila německý Heidenau na dva tábory	00:01:58	3a	4
3	Jednání politiků o uprchlické krizi	00:02:23	2a	5
4	Islamisté zničili chrám Baal-Shamin v Palmýře	00:01:40	9a	10
25. 8. 2015				
5	Kritika České republiky sousedními státy ohledně přístupu k uprchlíkům	00:03:14	2d	3
6	Pomoc uprchlíkům v Německu	00:02:11	6a	13
7	Zvládá Evropa nápor uprchlíků?	00:02:17	5a	9
8	Do Evropy se valí davy uprchlíků	00:02:07	1a	1
26. 8. 2015				
9	Německá kancléřka navštívila uprchlický tábor v Heidenau	00:01:46	3a	4
10	Situace na srbsko-maďarské hranici	00:02:12	1a	1
11	Slova Andreje Babiše o uzavření Schengenu vyvolala politickou diskusi	00:02:24	2a	7
12	Kolik uprchlíků je v Schengenu	00:02:47	5b	5
27. 8. 2015				
13	Rakouská policie na dálnici našla auto plné mrtvých uprchlíků	00:02:16	1b	8
14	Evropské státy řeší problém s uprchlíky	00:01:56	1a	1
15	Situace na srbsko-maďarské hranici	00:01:57	1a	11
28. 8. 2015				
16	V opuštěném chladírenském voze na rakouské dálnici zemřelo 71 uprchlíků	00:01:52	1b	8
17	Návrh na koridor pro uprchlíky	00:02:34	2c	5
18	Na Česko zatím vlna uprchlíků nemíří	00:01:39	2a	2
19	Situace na maďarsko-srbské hranici	00:02:08	1a	1
29. 8. 2015				
20	Počet mrtvých migrantů se neustále zvyšuje	00:01:52	1b	8
21	Maďarská policie začala tvrdě bojovat proti převaděčským gangům	00:02:01	1c	1
22	Upoutávka na pořad Partie	00:00:19	7a	6
30. 8. 2015				
23	Premiér Sobotka o uprchlících	00:03:07	2a	7
24	Uprchlíká krize	00:01:42	1c	1
25	Uprchlíci jako dobrý byznys	00:02:11	1a	1
26	Rakousko se chystá na další nápor uprchlíků	00:00:23	1a	1
27	Obyvatelé Libanonu žádají odstoupení vlády	00:01:51	10a	10
31. 8. 2015				
28	Běženci se dostávají do Evropy z nečekaných směrů	00:02:29	1a	1
29	Schůzka na Pražském hradě	00:01:04	2a	2
30	Změny ve školství	00:02:02	8a	14
1. 9. 2015				
31	Česká policie zadržela v noci na dnešek rekordní skupinu běženců	00:02:18	4b	2
32	Další vlna běženců se valí Evropou	00:02:09	1a	1
33	Kritika Evropské unie za řešení-neřešení uprchlické krize	00:02:30	5a	9
34	Český premiér nabídl Srbsku pomoc	00:00:21	2a	5
2. 9. 2015				

35	Vlaky se zastavily kvůli běžencům	00:01:32	1a	1
36	V Břeclavi-Poštorné vznikl improvizovaný stanový tábor pro zhruba 300 uprchlíků	00:02:08	4a	6
3. 9. 2015				
37	Policie začala z českých uprchlických zařízení propouštět běžence ze Sýrie	00:02:39	4b	2
38	V restauraci odmítají vařit pro imigranty	00:02:13	3d	4
39	Maďaři ruší rychlíky do západní Evropy	00:02:10	1a	1
40	Rusko se údajně rozhodlo pro vojenskou intervenci v Sýrii	00:02:13	9b	10
4. 9. 2015				
41	Pomoc pro uprchlíky	00:02:16	3d	12
42	Představují uprchlíci riziko nákazy nemocemi?	00:02:33	4c	2
43	Jednání lídrů zemí V4	00:01:42	2c	3
44	Problémy s uprchlíky v Maďarsku	00:01:38	1a	1
45	Uprchlická krize	00:01:47	2a	1
5. 9. 2015				
46	Václav Klaus se vložil do uprchlické krize	00:02:40	2a	7
47	Tisíce migrantů v Maďarsku se snaží opustit zemi a míří na západ	00:02:06	1a	1
48	Maďarsko se brání dalšímu přílivu uprchlíků	00:01:54	1a	1
49	Upoutávka na pořad Partie	00:00:21	7b	1
6. 9. 2015				
50	Čeští politici navštívili uprchlické tábory	00:02:35	4a	2
51	Koalice s opozicí na jedné lodi v otázce uprchlíků	00:01:55	2a	3
52	Za víkend do Rakouska dorazilo asi 22 tisíc uprchlíků	00:01:46	1a	1
7. 9. 2015				
53	Zahájeno trestní řízení s převaděči	00:02:07	1c	2
54	Evropa není jednotná v otázce o uprchlících	00:02:05	2c	9
55	Jednání českého a slovenského premiéra s rakouským kancléřem v Bratislavě	00:01:43	2b	3
8. 9. 2015				
56	Řecký ostrov Lesbos nezvládá nápor uprchlíků	00:02:01	1a	1
57	Kvóty na přerozdělování uprchlíků	00:02:07	2b	3
58	Diskuse občanů Břeclavi se zástupci ministerstva vnitra a cizinecké policie	00:02:18	3a	6
9. 9. 2015				
59	Česká vláda odmítá povinné přerozdělovací kvóty	00:02:13	2b	5
60	Babiš vyzývá NATO ke střežení tureckých hranic	00:02:19	2a	3
61	Dánsko zastavilo vlaky s uprchlíky	00:00:20	1a	1
10. 9. 2015				
62	Další zařízení pro uprchlíky	00:02:15	4a	6
11. 9. 2015				
63	Kvóty odmítáme, zopakovali zástupci Visegrádu	00:02:43	2b	3
12. 9. 2015				
64	Demonstrace proti islámu	00:02:16	3b	4
65	Německá armáda je připravena pomáhat s uprchlíky	00:00:23	1a	1
13. 9. 2015				
66	Česko na mimořádném summitu ke kvótám řekne jasné „ne“	00:02:42	2b	3
67	Německo kvůli náporu uprchlíků zavede kontroly na svých vnitřních hranicích	00:02:07	1a	1
68	Jak to vypadá na česko-rakouských hranicích?	00:01:47	1a	1
69	Otázky pro ministra Milana Chovance	00:02:42	2a	2

Tematické členění příspěvků

Analyzované příspěvky bylo možné zařadit do **10 hlavních kategorií** podle toho, jakému tématu souvisejícímu s uprchlickou krizí se dominantně věnovaly. Největší počet příspěvků jsme přitom zahrnuli do kategorie „Migrace Evropou“ (26 příspěvků) a „Politická stanoviska“ (20 příspěvků).

Graf 4: Tematické členění příspěvků – hlavní kategorie

Dané kategorie jsme pak zpravidla dále rozdělili do několika dalších podkategorií (viz tabulka 6). Zároveň je ale potřeba dodat, že se velká část příspěvků dotkla několika témat současně.

Tabulka 6: Tematické členění příspěvků – kompletní přehled

Téma	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. Migrace Evropou	26	38%
a) Aktuální situace v tranzitních zemích	20	
b) Smrt uprchlíků	3	
c) Boj proti převaděčům	3	
2. Politická stanoviska	20	29%
a) Stanoviska české politické reprezentace	11	
b) Kvóty	5	
c) Mezinárodní jednání	3	
d) Zahraniční reflexe české politiky	1	
3. Vztah veřejnosti k uprchlíkům	7	10%
a) Postoje místních obyvatel k přítomnosti uprchlíků	3	
b) Demonstrace	1	
c) Násilné protesty	1	
d) Pomoc uprchlíkům	1	
d) Diskriminace imigrantů	1	
4. Přítomnost uprchlíků v ČR	6	9%
a) Uprchlícké tábory	3	
b) Zadržování/propouštění uprchlíků	2	
c) Zdravotní rizika	1	
5. Fungování EU	3	4%
a) Selhávání evropských institucí	2	
b) Legislativní rámec	1	
6. Okolnosti přijímání uprchlíků	1	1%
a) Náklady na uprchlíky	1	
7. Upoutávka na Partii	2	3%
a) Upoutávka na Partii vysílanou 30. 8. 2015	1	
b) Upoutávka na Partii vysílanou 6. 9. 2015	1	
8. Dopad migrace na další oblasti společenského života	1	1%
a) Školství	1	
9. Islámský stát	2	3%
a) Ničení památek	1	
b) Boj proti IS	1	
10. Mimoevropské dění	1	1%
a) Protesty v Libanonu	1	

Kategorie označené v tabulce 6 modře obsahují příspěvky, jejichž hlavním tématem je samotná uprchlická krize a na ní navazující dění. Červeně jsou pak zvýrazněny ty kategorie, které se k uprchlické krizi vztahují pouze částečně (Upoutávka na Partii, Dopad migrace na další oblasti společenského života) či zcela okrajově (Mimoevropské dění), anebo se věnují agendě, u které se předpokládá věcná souvislost s uprchlickou krizí, ačkoli jí zařazené příspěvky nezmiňují (Islámský stát).

Celkové rámování problematiky

Ve sledovaném období zaujímal téma uprchlické krize v rámci zpravodajství zcela výsadní postavení, resp. žádné jiné problematice nebyl věnován tak rozsáhlý prostor. Příspěvky spojené s uprchlickou krizí byly zpravidla uspořádávány do tematických bloků, z nichž některé byly od ostatního obsahu dokonce odděleny zvláštním titulkem.

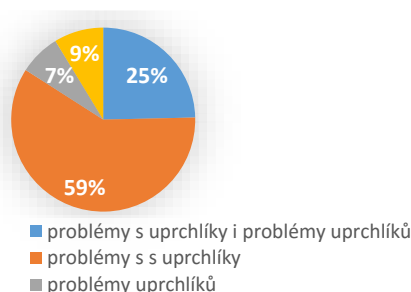
Zpravodajství se ve svém celku drželo následující interpretace sledovaného dění:

- Migrace v současné době dosahuje nebyvalých rozměrů
- Jedná se o „krizi“, která se vymyká kontrole a destabilizuje společnost
- Situace eskaluje („Uprchlíká krize sílí“)
- Jde tedy o výjimečný (značně nebezpečný) stav, který si zaslouží enormní pozornost ze strany médií
- Vše podstatné se odehrává zejména v evropském a českém kontextu, migranti (uprchlíci) pohybující se v mimoevropských zemích v mediální realitě „neexistují“, tedy alespoň dokud nezamíří právě do Evropy

Podstata krize z pohledu analyzovaných příspěvků spočívá zejména v samotném množství uprchlíků přicházejících do Evropy, resp. v možném (často blíže nespecifikovaném) potenciálním devastačním účinku této „masy“. K popisu dění jsou velmi často užívány metafory řádění žvlů, připodobňující situaci k přírodní katastrofě („vlna běženců se valí Evropou“). Téma je tak vnímáno skrze určitý „katastrofický diskurs“. Tento diskurs můžeme chápat jako určitý metarámec, který zabarvuje, a případně posouvá, všechny ostatní rámce, do kterých je téma zasazováno.

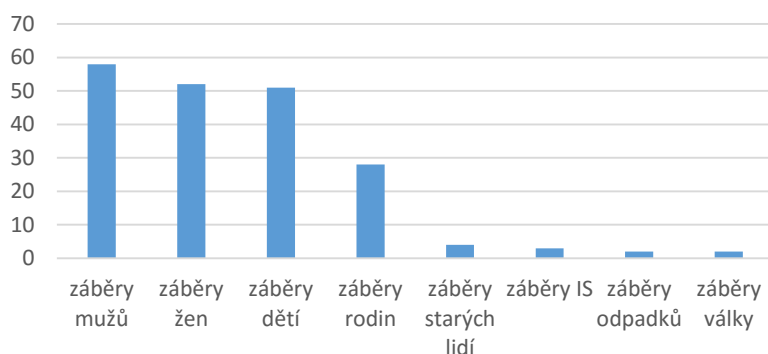
Důraz přitom obvykle nespočívá na katastrofě, která přiměla lidi opustit své domovy, ale na hrozbě, které čelí státy (a jejich obyvatelé), kterými uprchlíci procházejí. Většina analyzovaných příspěvků tak akcentuje zejména problémy, které uprchlíci svojí přítomností způsobují (či které mohou způsobit). Problémů samotných uprchlíků se nějakým způsobem dotkla menšina zpráv, zcela výhradně jim pak bylo věnováno nepatrné množství příspěvků:

Graf 5: Podíl příspěvků akcentujících problémy s uprchlíky a problémy uprchlíků

Protože byli uprchlíci prezentováni především jako součást masy, byla velká část příspěvků doprovázena záběry početných skupin, obvykle v podobě pohybujícího se davu. Často se přitom jednalo o agenturní záběry, které byly používány opakovaně jako ilustrační materiál. Obrazová složka ve většině případů zachycovala poměrně pestrou směsici osob (muži, ženy, děti) na cestě, při překračování hranic a překonávání překážek, či na místech jejich dočasného pobytu:

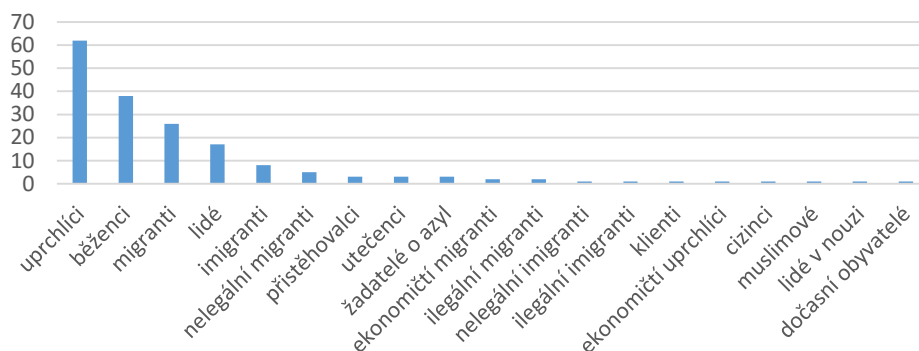
Graf 6: Způsob zobrazování uprchlíků (na počet příspěvků)

Dodáváme, že záběry spojené s Islámským státem byly ve 2 z 3 případů přiřazeny k příspěvkům, které o IS referovaly mimo kontext uprchlické krize.

Pro pojmenování skupiny byl přitom nejčastěji volen výraz „uprchlíci“, následovaný označeními „běženci“ a „migranti“. Celkově jsme pak zaznamenali poměrně rozsáhlé množství různých způsobů označení. S nejméně frekventovanými slovy zpravodajství zacházelo jako se synonymy, resp. docházelo zde k volné záměně výrazů, obvykle patrně z čistě stylistických důvodů.

Graf 7: Označení uprchlíků (na počet příspěvků)

Rámování jednotlivých příspěvků

Na úrovni jednotlivých příspěvků jsme identifikovali následující dílčí rámce. S nimi jsou svázány také specifické způsoby náhledu na uprchlíky:

Tabulka 7: Rámce příspěvků a proměny náhledu na uprchlíky

Rámec	Uprchlíci jako ...	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. Masa uprchlíků („přiliv“)	Nezvladatelný „přiliv“/ohrožení stability/zátěž/jednající (motivovaní) aktéři	23	33%
2. Uprchlická krize pod kontrolou státní správy	Objekt migrační politiky	8	12%

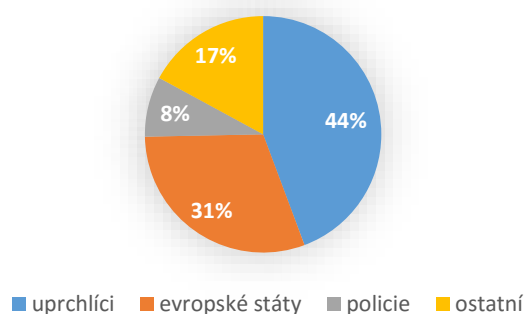
3. ČR vs. EU	Předmět vyjednávání a sporů/nežádoucí v ČR	8	12%
4. Občanské spory	Předmět sporu/potenciální hrozba	5	7%
5. Mezinárodní spolupráce	-	5	7%
6. Ohrožení a bezpečnost	Hrozba/riziko	4	6%
7. Konflikt na domácí politické scéně	-	3	4%
8. Tragédie	Oběti	3	4%
9. Euroskepticismus	-	3	4%
10. Izolované mimoevropské dění	-	3	1%
11. Jinakost a nepřizpůsobivost uprchlíků	Nepřizpůsobiví/narušitelé	1	1%
12. Porozumění a pomoc	Potřební	1	1%
13. Ekonomické aspekty	Adresáti pomoci/zátěž	1	1%
14. Dopad uprchlické krize na další oblasti společenského života	-	1	1%
Celkem		69	100%

Masa uprchlíků („přiliv“)

Takto rámované příspěvky, které se vyskytovaly zejména v tematické kategorii „Migrace Evropou“, byly zdaleka nejčetnější (33%). Právě zde do popředí nejvýrazněji vystupuje samotný „katastrofický diskurs“. Uprchlíci jsou nahlíženi jako masa, která se nekontrolovatelně pohybuje Evropou a způsobuje tranzitním zemím značné potíže administrativního i ekonomického charakteru (např.: „*Tisíce uprchlíků berou vlaky útokem*“, „*Několikasetmetrový had prošel městem a teď už je na dálnici M1*“, „*Řecký ostrov Lesbos nezvládá nápor uprchlíků*“). Hojně reflektovanými tématy jsou pak ochrana hranic, a to zejména těch vnějších (Schengenský prostor), případně boj proti převaděčským gangům.

Aktéry, kteří jsou vedle uprchlíků zmiňováni nejčastěji, jsou tak jednotlivé evropské státy, přičemž téměř polovina zmínek se týká Maďarska:

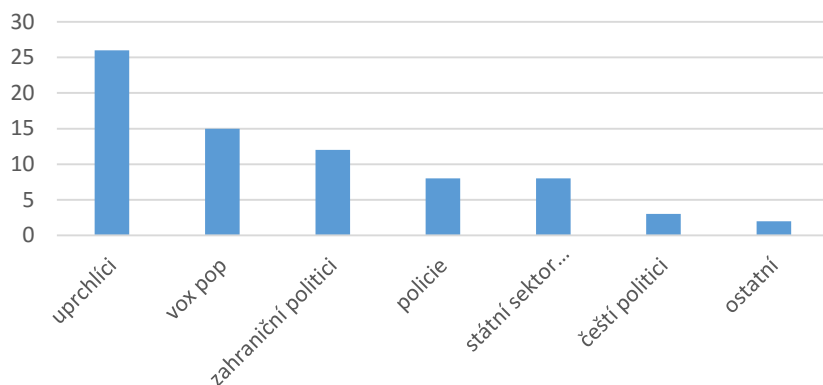
Graf 8: Masa uprchlíků - zmiňování aktéři

Ačkoli je Maďarsko zemí, která ve sledovaném období realizovala poměrně tvrdou politiku vůči uprchlíkům (žiletkový plot, tresty za ilegální překročení hranic apod.), příspěvky tyto informace zpravidla nehodnotí, resp. je prezentují jako samozřejmou a logickou reakci na sílící uprchlickou „vlnu“. Zmínky o (tehdejší) vstřícné německé politice jsou pak uváděny se stejným zpravodajským odstupem.

Příspěvky, které mapují situaci přímo v terénu (na hranicích, nádražích apod.), reflektují i konkrétní strategie uprchlíků, např. způsoby překonávání vybudovaných hraničních zátarasů. Opatření, která tranzitní země zavádějí, jsou tak v některých případech prezentována jako nepřiliš účinná. V daných příspěvcích se objevují i četné výpovědi samotných uprchlíků. Uprchlíci se dokonce v popisovaném rámci stávají nejfrekventovanějšími mluvčími:

Graf 9: Masa uprchlíků - oslovení aktéři

Pod jejich výpověďmi si ale nelze představovat nějaké ucelené lidské příběhy. Obvykle jde o krátká vyjádření, která pouze dokreslují nastíněnou situaci. Na druhou stranu, z několika příspěvků se mohli diváci dozvědět i něco o motivaci uprchlíků (ať už co se týče důvodů opuštění své země, důvodů pro volbu země cílové, nebo třeba jednání v průběhu cesty). Důležité je také to, že pokud příspěvky referují o nějakých incidentech nebo napjatých situacích spojených s chováním uprchlíků, snaží se je obvykle uvádět do širších souvislostí. Uprchlíky tak nevykreslují jako bezdůvodně agresivní nebo nespolupracující, ale spíše jako racionálně jednající aktéry, což ukazuje např. příspěvek č. 19:

Nazir, uprchlík ze Sýrie

Moje rodina je ve Švédsku, když odevzdám otisky, nebudu tam moci jít.

Bohumil ROUB, redaktor

Nazir stejně jako další běženci vědí o dublinské dohodě, podle které jsou uprchlíci vraceni do země, kde poprvé zažádají o azyl. Vysokoškolský student informatiky se proto hodlá policejním kontrolám i nadále vyhýbat.

Jinakost a nepřizpůsobivost uprchlíků

Jeden z příspěvků zaměřených na masovou povahu migrace (příspěvek č. 15) se však svým zpracováním od ostatních v některých ohledech poněkud odchyluje. Tato reportáž přináší informace o důsledcích přítomnosti uprchlíků v příhraniční srbské vesnici Horgoš. Redaktor, který se nachází na místě, v úvodu líčí, jak uprchlíci narušují život obce:

Bohumil ROUB, redaktor

Hudbu zajišťuje mobilní telefon, všude se povalující odpočívající uprchlíci. Provizorní přístřeší je třeba hned na travnatém pásu přímo u rodinných domů. Takto vypadá každý den v příhraniční srbské vesničce Horgoš, odkud se uprchlíci vydávají do Maďarska. Zavezli je sem převaděči.

Následují vyjádření několika místních obyvatel, kteří si stěžují na chování uprchlíků (hluk, nepořádek atd.). Tyto výroky o „nepřizpůsobivém“ počínání uprchlíků opět stvrzuje redaktor:

obyvatelka Horgoše, Srbsko

Celou noc tu spí, slaví, rvou se a pak to tady takhle vypadá.

obyvatelka Horgoše, Srbsko

Máme to tu hrozné.

obyvatelka Horgoše, Srbsko

Spát nemůžeme, nic, nejsme na to připraveni.

Bohumil ROUB, redaktor

Všude je neuvěřitelný nepořádek, úklidové obecní četě pomáhají mladí i starší obyvatelé obce.

V rámci obrazové složky jsou do detailů zachyceny odpadky, které zde po sobě uprchlíci zanechali. Příspěvek přitom nijak nezohledňuje perspektivu samotných uprchlíků (např. to, že se nacházejí ve zcela bezprizorních podmínkách), a vzniká až v době, kdy uprchlíci místo opustili. Ti se tak již k situaci nemohou nijak vyjádřit. V závěru pak redaktor upozorní ještě na další negativní jev spojený s migrací, a to na klesající ceny nemovitostí v místech, kde vznikají uprchlické tábory.

Ekonomické aspekty

Problematicke integrace uprchlíků v cílových zemích se příspěvky věnují velmi málo. Tuto otázku konkrétněji otevřel pouze příspěvek č. 6, který referuje o okolnostech přijímání uprchlíků v Německu. Reportáž se zaměřuje zejména na ekonomické aspekty procesu, kde uprchlíci představují nákladovou rozpočtovou položku:

Bohumil ROUB, redaktor

Němci se uprchlíků nestrání ani přesto, že se celkové měsíční náklady na jednoho uprchlíka odhadují na tisíc euro, tedy téměř 30 tisíc korun. Imigrantům musejí spolkové země hradit nejen ubytování a stravu, ale i zdravotní péči, výuku němčiny, asistenty mluvící jejich jazykem a uprchlíci dostávají i kapesné.

Muhsin, uprchlík z Afghánistánu

Dostáváme 335 eur měsíčně.

Bohumil ROUB, redaktor

Kapesné pak mohou běženci chodit utrácet třeba do mnichovských obchodů. I ze záchytných táborů totiž mohou kdykoli odejít. Běženci mají v tomto záchytném táboře prakticky volný pohyb na rozdíl od České republiky a potkáte je tady v ulicích prakticky všude. Ne všichni s přijímáním uprchlíků v Německu souhlasí. Od začátku roku hlásily německé úřady téměř 200 útoků na obydlí běženců. Přisuzují se pravicovým extremistům. Bohumil Roub, Prima FTV, Německo.

Tragédie

Tři z příspěvků informují o smrti uprchlíků, ke které došlo při jejich nelegální přepravě chladírenským vozem na území Rakouska. Dalším tragédiím (např. na moři) se přitom věnují také, ale spíše okrajově. Příběh utonulého syrského chlapce Aylana, který si v daném období získal nebývalou mediální pozornost, pak zpravodajství programu Prima nezmiňuje vůbec. Přestože příspěvky o události hovoří jako o tragédii, zprostředkovávají především věcné informace bez větších ambicí vytěžit z neštěstí jeho emoční potenciál. V souvislosti s událostí se zdůrazňuje zejména potřeba boje proti převaděčským gangům. Z úst rakouské ministryně vnitra pak zaznívá také apel na vytvoření podmínek pro legální způsoby migrace (příspěvek č. 20):

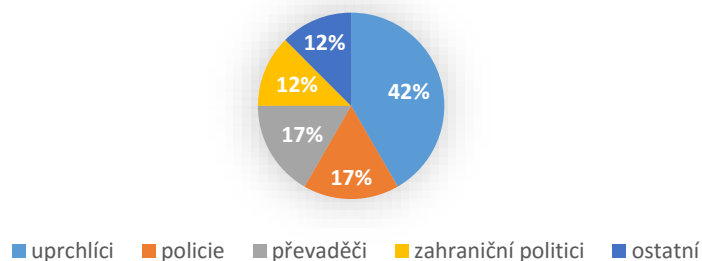
Josef KLUGE, redaktor

Zprávy o obětech, které si vyžádaly často velmi nebezpečné cesty přes moře a evropský kontinent, se objevují prakticky denně. Tento týden je ale v tomto ohledu mimořádně tragický. Rakouská prokuratura řeší případ mrtvých uprchlíků, kteří se zřejmě udusili během převozu v chladírenském voze.

Johanna MIKL-LEITNEROVÁ, rakouská ministryně vnitra

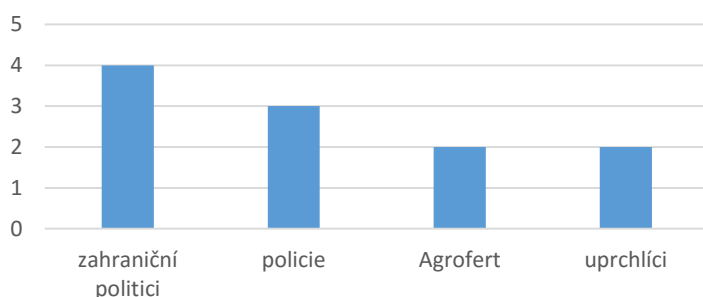
Myslím, že řešením není více hraničních kontrol, řešením je najít legální způsob, jakým se uprchlíci mohou dostat do Evropy. To by mohlo jednak chránit uprchlíky před podobnými tragédiemi a také to pomůže v boji proti organizovanému zločinu.

Graf 10: Tragédie - zmiňování aktéři

Vedle rakouské ministryně Mikl-Leitnerové se k události vyjadřují především zástupci policie. Zveřejněno bylo také stanovisko koncernu Agrofert, který (konkrétně společnosti Hyza) byl původním vlastníkem inkriminovaného vozu. Výpovědi dvou uprchlíků se pak vztahovaly k tragédii, ke které došlo při ztroskotání lodi u libyjských břehů.

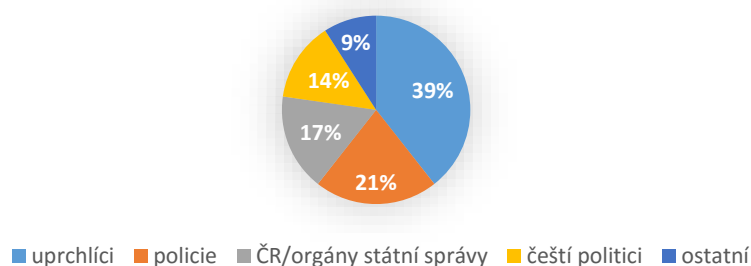
Graf 11: Tragédie - oslovení aktéři

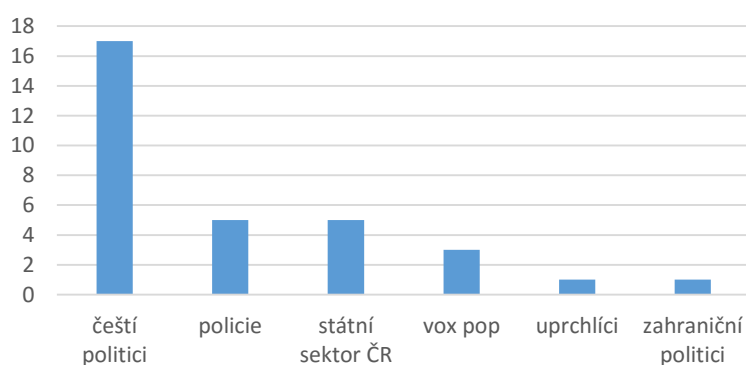
Uprchlická krize pod kontrolou státní správy

Pokud se zprávy o uprchlické krizi týkají českého kontextu (např. zadržení uprchlíků na našem území, očekávaná budoucí přítomnost uprchlíků v ČR), je ve výrazné míře využíván určitý „diskurs státní správy“. Slovo tak dostávají zejména zástupci policie či státního sektoru a odpovědní politici (typicky ministr vnitra M. Chovanec), kteří informují o vývoji situace a o uplatňovaných postupech:

Graf 12: Uprchlická krize pod kontrolou státní správy - zmiňovaní aktéři

Graf 13: Uprchlická krize pod kontrolou státní správy - oslovení aktéři

V kontrastu k příspěvkům rámovaným jako „přiliv“, vyznívají tyto zprávy mnohem méně alarmisticky. Diváci z nich naopak mohou nabýt dojmu, že na území ČR jednájí úřady kompetentně a mají vše pod kontrolou. To je ale samozřejmě umožněno tím, že se na českém území skutečně nachází zanedbatelné množství uprchlíků oproti jiným sledovaným zemím (Maďarsko, Rakousko, Řecko atp.).

Jako příklad můžeme uvést úryvek z příspěvku č. 18:

Kristýna VEDRALOVÁ, redaktorka

České úřady zatím nemají informace o tom, že by se k nám blížila vlna migrantů ze Srbska nebo Makedonie. Přesto, pokud by se situace změnila, mají zástupci bezpečnostních složek spolu s ministerstvem vnitra pro jistotu připravený krizový plán. Dotkl by se především jižní Moravy.

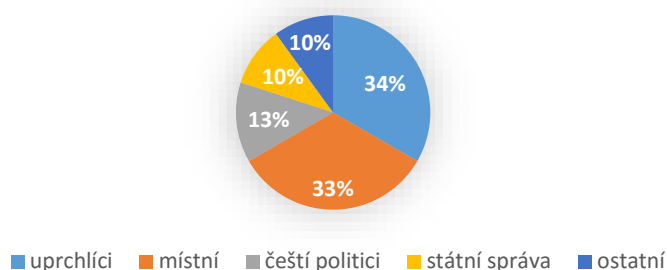
Milan CHOVANEC, ministr vnitra /ČSSD/

Jsme připraveni v rámci Jihomoravského kraje vybudovat dodatečnou kapacitu 300 míst. Kraj by se postaral o krátkodobé zajištění stravy pro migranty, a v případě, pokud by ten migrační tlak sílil, tak jsme připraveni s pomocí Hasičského záchranného sboru dobudovat dalších minimálně 300 míst.

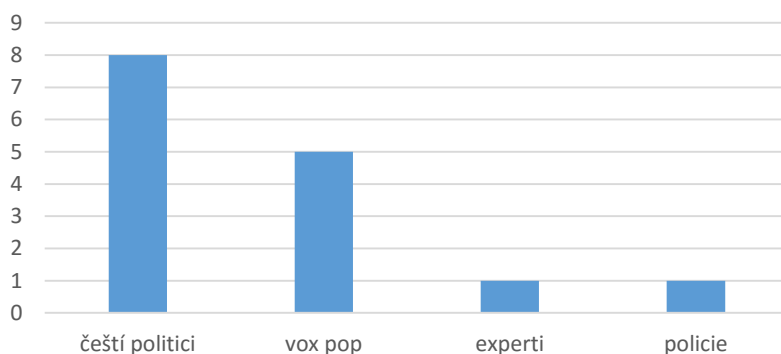
Ohrožení a bezpečnost

Tento důraz na existující kontrolu se však do určité míry oslabuje ve chvíli, kdy příspěvky mapují samotný záměr budování uprchlických táborů u českých obcí. Zpravodajství ve sledovaném období poskytovalo poměrně široký prostor k vyjádření veřejnosti, v naprosté většině místním obyvatelům, tedy lidem žijícím v blízkosti (potenciálního) uprchlického tábora, resp. detenčního zařízení:

Graf 14: Ohrožení a bezpečnost - zmiňování aktéři

Graf 15: Ohrožení a bezpečnost - oslovení aktéři

Oslovení respondenti z řad veřejnosti se zpravidla ke zřizování zařízení staví odmítavě a vyjadřují strach z přítomnosti uprchlíků. Formulované obavy jsou většinou spíše nekonkrétní, přičemž ze strany redakce nejsou nikterak relativizovány. Příspěvky jsou tedy zpracovány tak, že strach místních působí jako samozřejmý a pochopitelný (uprchlíci jsou prezentováni jako vágní, ale nezpochybnitelná, hrozba). V daném kontextu mohou tento strach zmírnit především deklarovaná bezpečnostní opatření (příspěvky bývají v této souvislosti doplněny o vyjádření českých politiků vč. těch komunálních).

Úryvek příspěvku č. 36:

Michal JANOTKA, redaktor

Rychlou stavbu provizorního tábora si v Břeclavi vyžádalo ministerstvo vnitra. Město je totiž vstupní branou pro uprchlíky do České republiky. Až budou úplně zaplněná stávající detenční zařízení, tak další zadržení utečenci poputují právě sem do těchto 25 stanů. Jeden stan je pro zhruba 20 lidí. Už jsou pro ně připravené i matrace a mimochodem pocitová teplota je tady přes 30 stupňů Celsia. Někteří obyvatelé Břeclavi jsou ale z toho, že jim v okolí vyrostl tábor pro utečence, minimálně znepokojení. Mají prý strach.

obyvatel Břeclavi

Já mám strach o moji rodinu a potom o ten zbytek, co se bude dělat jako. A to každý. Každý má strach o svoji rodinu a o svoje ženy a o svoje děti.

obyvatel Břeclavi

No, je to skandál, co se tady děje.

Pavel DOMINIK, starosta Břeclavi /Pro region/

Nelíbí se nám to a uděláme všechno pro to, aby nedošlo ke kontaktu těchto lidí, uprchlíků s občany města.

Porozumění a pomoc

Ve sledovaném období jsme oproti tomu zachytili pouze jeden příspěvek (č. 41), který je jednoznačně možné ve svém celku vyhodnotit jako pozitivně laděný vůči uprchlíkům. Reportáž si všímá zejména humanitární roviny věci, když mapuje pořádání sbírek pro uprchlíky. Argumenty např. ve prospěch přijímání uprchlíků tedy nepřináší. Ze znění příspěvku je ale na druhou stranu patrné, že se účastníci sbírek vůči blíže nespecifikovaným odpůrcům uprchlíků určitým způsobem vymezují:

Karel VOŘÍŠEK, moderátor

Podle nejrůznějších průzkumů sice většina Čechů uprchlíky nevíta, přesto se ale najde i mnoho těch, kterým jejich osud není lhostejný.

...

Libor TAMPIER, redaktor

Někdy je to hodně spontánní. Třeba Zuzana Bártová z Benešova u Semil naplnila dary auto během několika dnů. Stačilo jen oslovit přátele přes Facebook. Teď veze oblečení, trvanlivé potraviny i hygienické potřeby do charitního skladu v Nové Pace.

Zuzana BÁRTOVÁ, organizátorka sbírky, Benešov u Semil

Na webu a na sítích je spousta jako nenávisťnejch hlášek, tak si myslím, že by lidi se taky měli trochu starat.

Občanské spory

Některé příspěvky pak téma uprchlické krize nahlížejí primárně prizmatem střetu protikladných („prouprchlických“ a „protiuprchlických“) společenských nálad, a to převážně v souvislosti s vývojem situace v německém městě Heidenau, kde docházelo k násilným protestům. Co se týče českého kontextu, reflektovány byly dvě události: případ majitele restaurace, který deklaroval, že nebude obsluhovat imigranty a demonstrace „proti islámu a přistěhovalcům“, která se konala 12. září v Praze.

Samotné protesty v Heidenau nejsou prezentovány jako legitimní. Jejich strůjci jsou označeni jako „příznivci krajní pravice a levice“, mezi stranami a jejich motivy tedy reportáž (č. 1) v podstatě ani nerozlišuje:

Petra WINTEROVÁ, redaktorka

Německé Heidenau. Jenom 30 kilometrů od českých hranic. Vzduchem tu v noci znovu létaly kameny a petardy. V městečku u Drážďan se kvůli uprchlíkům střetli příznivci krajní pravice a levice. Právě tady je totiž centrum, kde tisíce běženců čekají na vyřízení žádosti o azyl. Při násilných střetech byly zraněny desítky lidí, včetně 30 policistů.

Další příspěvek (č. 2) zjišťuje postoje obyvatel města. Příspěvek č. 9 pak referuje o návštěvě kancléřky Merkelové v Heidenau a o odmítavých reakcích některých starousedlíků. Divákům jsou zprostředkovány různorodé názory, a to včetně vyjádření jednoho z uprchlíků. Z redakčního komentáře je navíc patrná jistá sympatie k oslovenému uprchlíkovi (důraz na jeho vzdělání a kompetence), kontrastující s „popisem“ místního, který se k uprchlíkům staví kriticky (příspěvek č. 2):

Tomáš POLÁK, redaktor

O protestech dobře ví a vynikající angličtinou, v Pákistánu studoval a politicky se angažoval, popisuje, jak je lidé z Heidenau vnímají.

Rahna UMAR

Nemají nás rádi, není to pro nás dobré, protože jsme z naší země právě kvůli podobným problémům odešli. Válka a podobně. Vyhrožovali mi, že mě zabijí.

Johny

Jsme němečtí obyvatelé, máme strach o naše rodiny, děti a práci. Kradou tady, chtějí si všechno vzít.

Tomáš POLÁK, redaktor

Obhajuje protesty místních 25letý mladík, který se svým kamarádem popíjí pivo v zaparkovaném autě na dohled od brány do uprchlického centra.

Na tomto místě se opět hodí připomenout rozdílné zacházení s tématem, které se odvíjí od toho, zda příspěvek zpracovává domácí nebo zahraniční dění. Všechny příspěvky, které primárně mapují nálady místních (lidí žijících v blízkosti zařízení pro uprchlíky) v ČR, jsou rámovány otázkami ohrožení a bezpečnosti, a neobsahují ani náznak distance od postojů dotazovaných obyvatel.

Počín majitele restaurace, který na sociálních sítích zveřejnil stanovisko, že ve svém podniku odmítá vařit pro imigranty, byl v reportáži (č. 38) vykreslen jako kontroverzní kauza. Příspěvek zprostředkoval vyjádření samotného majitele i osob, které se vůči jeho jednání ohradily (citace nesouhlasných komentářů z Facebooku). Tematizován byl i možný rozpor se zákonem (informace, že se věcí zabývá policie a Česká obchodní inspekce). Případ pak v reportáži posloužil také jako další příležitost pro mapování společenských nálad, tentokrát v obci Hrušovany, kde se restaurace nachází:

Michal JANOTKA, redaktor

O tom, co restaurace propaguje na internetu, obyvatelé Hrušovan moc nevědí. I tady jsou ale lidé rozdělení na dva tábory.

obyvatelka Hrušovan nad Jevišovkou

Běženci by neměli tady bejt, to je fakt, no. To je fakt, že ne.

obyvatelka Hrušovan nad Jevišovkou

Já bych jim asi vařila, určitě. Pro manželky nebo pro ženy a pro děti.

Reportáž č. 64 informačně pokrývá demonstrace svolané odpůrci uprchlíků (resp. islámu, který je zde s uprchlíky konotován) na 12. září 2015. Konkrétně pak příspěvek detailně mapuje dvě protestní akce – protestní jízdu motorkářů a demonstraci před Národním muzeem. Protože tento zpravodajský obsah pokládáme za potenciálně problematický z hlediska dodržování zásady vyváženosti, uvádíme níže jeho kompletní přepis:

Roman ŠEBRLE, moderátor

V Praze dnes protestovaly stovky lidí proti islámu a přistěhovalcům. Hodinu po poledni vyjeli na, ze Strahova na svůj protest také motorkáři. Další demonstrace se pak konala na Václavském náměstí. V ulicích hlavního města natáčeli Petr Holman a Marcela Svobodová.

Petr HOLMAN, redaktor

Za normálních okolností jsou podobné srazy zábavou, ale dnes šlo motorkářům o mnohem víc.

účastník demonstrace

Přijeli jsme podpořit naše kamarády a vlastně celou naši republiku v boji proti islámu.

účastnice demonstrace

Jako jsem tady kvůli tomu, že mám rodinu a nechci, aby moje rodina žila v takovém napětí a ohrožení, který tam je pro ně asi normální.

Petr HOLMAN, redaktor

Vysoká účast, podle odhadů minimálně 600 motorkářů, zaskočila samotné organizátory. Podle nich to ale ukazuje důležitost protestu.

Jiří SLÁMA, hlavní organizátor

Souvisí to i s téma uprchlíka. Vždyť prostě to už nevypadá, jako že to je jenom nešťastníci, mně to přijde celá jako invaze. Invaze lidí v bojeschopném věku a mám z toho husí kůži, mám děti a bojím se.

Martin KONVIČKA, Blok proti islámu

Nakolik motorkářům rozumím, tak bikerství je o svobodě, islám je nesvoboda a tihle ti lidé si to uvědomují a za svobodu bojují.

Petr HOLMAN, redaktor

Krátce před druhou hodinou se stovky motorkářů vypravily na jízdu Prahou směr Václavské náměstí.

Marcela SVOBODOVÁ, redaktorka

To proto, aby podpořili další demonstraci. Sešly se na ní další stovky lidí, kteří si s sebou kromě vlajek a transparentů přinesli i jasné požadavky.

Tomio OKAMURA, předseda hnutí /SPD/

My jsme realisté a dokud, dokud jsme členy Evropské unie, pak hledáme podporu v celé Evropě pro okamžité a neprodyšné uzavření hranic pro nelegální migraci.

účastnice demonstrace

Co jsem všechno slyšela, co se děje ve Francii, v Německu nebo i viděla na videích, tak určitě obavy mám. Nejenom pro sebe, ale i pro svoji rodinu, pro svoje děti.

účastník demonstrace

Islám je koncentrované zlo a jako za chvíli tady nebudeme. Češi budou jako jak indiáni v rezervacích.

Petr HOLMAN, redaktor

Jen o pár metrů dál se naopak protestovalo proti xenofobii a na podporu uprchlíků. Obě demonstrace odděloval kordon policistů antikonfliktního týmu a tak se žádné větší problémy nekonaly.

Marcela SVOBODOVÁ, redaktorka

Z Václavského náměstí se po oficiálním skončení akce všichni demonstrující přesunuli protestovat před Úřad vlády. Odtamtud se pak účastníci protiislámské demonstrace rozešli. Petr Holman a Marcela Svobodová, Prima FTV.

V průběhu reportáže byl poskytnut prostor k vyjádření celkem 7 účastníkům demonstrací, a to i politicky činným osobám – Martinu Konvičkovi (Blok proti islámu) a poslanci Tomio Okamurovi (SPD). Oslovení formulovali značně vyhraněné antiimigrační a protiislámské postoje. Např. hlavní organizátor protestu J. Sláma charakterizuje příchod uprchlíků jako „invazi lidí v bojeschopném věku“, ze které má „husí kůži“, další účastník projevuje názor, že „islám je koncentrované zlo a jako za chvíli tady nebudeme“ apod. T. Okamura pak ve svém vyjádření předestírá konkrétní politický požadavek na „neprodyšné uzavření hranic pro nelegální migraci“.

Dané výroky nebyly ze strany redakce žádným způsobem korigovány. Redakční komentáře měly čistě informativní povahu, resp. fungovaly jako úvod k vyjádření respondentů. Vyznění reportáže tak de facto určovaly právě ony zveřejněné názory účastníků demonstrací.

V závěru reportáže redaktor zmiňuje, že se ve stejný čas a v těsném sousedství protiislámské demonstrace (na Václavském náměstí) konala také demonstrace příznivců uprchlíků. Tyto dvě akce se proti sobě vzájemně vymezovaly (protestující tábory od sebe dokonce oddělovali policisté). Z otevřených zdrojů¹ je možné zjistit, že obě akce byly co do významu a počtu účastníků relativně srovnatelné (protiislámská demonstrace byla dle policejních odhadů početnější, každá ze skupin však čítala několik set osob). Některá média² referují také o tom, že prouprchlické demonstrace daný den probíhaly i v zahraničí (protesty tedy měly i mezinárodní rozměr, nebyly pouhou reakcí na protiuprchlické shromáždění v Praze).

Provozovatel demonstraci na podporu uprchlíků (oficiální název „Za otevřenou Evropu, proti rasismu, xenofobii a náboženské nesnášenlivosti v ČR“) ale zmínil pouze okrajově na konci reportáže, aniž by jakémukoli z jejich účastníků poskytl prostor k vyjádření. Případná

¹ Např. <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/na-vaclavskem-namesti-se-stretly-nazory-odpurcu-islam-u-a-xenofobie/1257616>

² Např. <http://zahranicni.eurozpravy.cz/eu/131248-tisice-lidi-v-londyne-a-kodani-vyjadrovali-podporu-migrantum/>

stanoviska účastníků tohoto protestu přitom nebyla v daný den odvysílána ani v rámci jiného zpravodajského příspěvku. Naproti tomu zastánci opačného názorového proudu (účastníci akce „Za naši kulturu a bezpečnou zemi“) dostali opakovanou možnost svoje postoje prezentovat. Jedním z nich pak byl i aktivní politik, poslanec T. Okamura (SPD), který prostor využil k formulaci zcela konkrétního vyhraněného politického požadavku („neprodyšné uzavření hranic pro nelegální migraci“).

Provozovatel má právo vysílat svůj program svobodně a nezávisle, není povinen pokrývat veškeré dění, resp. může zvolit, kterým událostem se bude věnovat pozornost a kterým nikoli. V daném případě se však jednalo o související protestní akce dvou proti sobě ostře vymezených názorových táborů. Protesty se týkaly totožného tématu, odehrávaly se souběžně, prakticky na stejném místě, účastníci měli v úmyslu na sebe vzájemně reagovat (byla zapotřebí i policejní asistence pro oddělení obou skupin). Domníváme se proto, že není možné informačně pokrýt akci pouze jedné z těchto stran, aniž by tím zároveň nedošlo k mediálnímu zkreslení aktuálně probíhajících událostí.

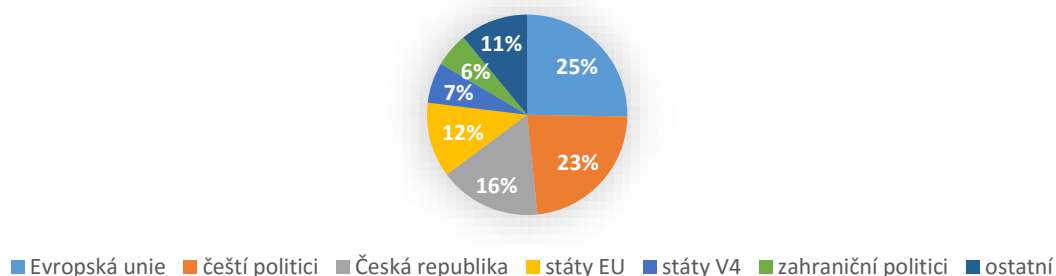
Diváci byli v rámci relace o protestech informováni nekomplexně a jednostranně, resp. dostali možnost seznámit se pouze s postoji a stanovisky jednoho z názorových proudů. Problém je o to závažnější, že provozovatel přistupoval k výroky protiislámsky laděných demonstrantů zcela nekriticky, a legitimizoval tak jejich názory, z nichž některé měly předsudečný charakter („invaze“, „islám je koncentrované zlo“). **Pokládáme proto za vhodné, aby byl provozovatel vyzván k podání vysvětlení svého postupu.**

Rámování politické agendy

Příspěvky, které primárně přinášely informace o politických jednáních, rozhodnutích a stanoviscích, je možné z hlediska použitých rámců rozdělit do několika hlavních skupin.

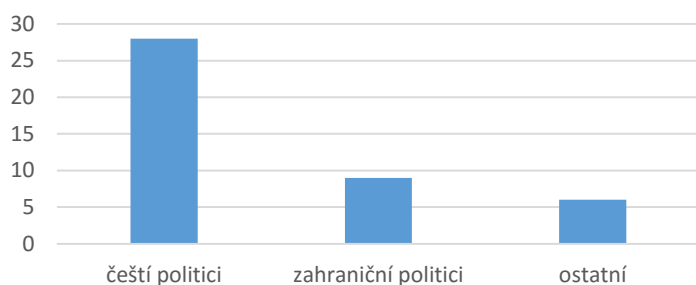
Nejvýrazněji se přitom uplatňuje rámec, který jsme nazvali „ČR vs. EU“. Zprávy, které do něj spadají, reflektují zejména otázku tzv. uprchlických kvót. Tyto příspěvky pak divákům zprostředkovávají informace o odmítavé reakci české politické reprezentace (případně i dalších zemí V4) vůči navrženému přerozdělovacímu mechanismu. Nejčastěji zmiňovanými aktéry jsou tak jednotliví čeští politici a Evropská unie či její instituce:

Graf 16: ČR vs. EU - zmiňovaní aktéři

Prostor k vyjádření přitom získávají převážně politici tuzemští:

Graf 17: ČR vs. EU - oslovení aktéři

V příspěvcích je tedy obvykle akcentován ostrý nesouhlas České republiky s politikou Evropské unie a zároveň jistá jednota tuzemské politické scény. Další politická opatření, která by pomáhala řešit otázku uprchlické krize (ochrana hranic, boj s islámským státem, humanitární pomoc v zahraničí apod.) jsou obvykle zmiňována až v druhém plánu, a především jako alternativa ke kvótám. Např. 6. září zpravodajství (příspěvek č. 51) reflektovalo část debaty, která se uskutečnila téhož dne v rámci publicistického pořadu *Partie*, takto:

Terezie KAŠPAROVSKÁ, moderátorka

Evropa selhává v řešení migrační krize. Reaguje na ni pomalu a nedostatečně. V naší Partii se na tom shodli ministr obrany Martin Stropnický a šéf ODS Petr Fiala. Oba současně odmítají kvóty na rozdělování uprchlíků po Evropě.

Pavel ŠTRUNC, redaktor

Kvóty na přerozdělení uprchlíků, dlouho nebylo téma, které by opoziční a koaliční politiky takhle stmelovalo. I ve studiu to bylo znát. Je proti nim jak ministr obrany Martin Stropnický, tak první muž ODS.

Petr FIALA, předseda strany /ODS/

Jestli Evropa v něčem páchá sebevraždu, tak je to způsob řešení té migrační krize formou kvót, přerozdělováním lidí tam, kde ti lidé ani nechtějí.

Martin STROPNICKÝ, ministr obrany /ANO/

Být proti nesmyslu asi nepotřebuje žádnou zvláštní inteligenci.

Pavel ŠTRUNC, redaktor

Členské státy by se měly podle obou politiků zaměřit především na důslednou ochranu schengenských hranic a větší zapojení do boje proti Islámskému státu.

Jeden z příspěvků (č. 5) pak tematizuje kritiku České republiky ze strany sousedních (západních) zemí, která se týkala především zacházení s uprchlíky v detenčních zařízeních, ale také postoje ke zmiňovaným kvótám:

Tomáš HAUPTVOGEL, moderátor

Sousední státy kritizují Českou republiku ohledně přístupu k uprchlíkům. Podle Německa vězníme běžence v táborech jako těžké zločince. Rakousko zas odsuzuje naši vládu za odmítání kvót pro rozdělení migrantů v rámci Evropské unie. O pomoci uprchlíkům ze strany Čechů už ale nikdo v zahraničí nemluví. Jak se vůbec k uprchlické krizi staví Češi a námi zvolení politici? To zjišťovala kolegyně Kristýna Vedralová.

Kristýna VEDRALOVÁ, redaktorka

Česko vězňů uprchlíků. Titulek německého listu Frankfurter Rundschau. Zařízení v Bělé přirovnává téměř ke koncentračnímu táboru. Uprchlíky prý vězňů jako kriminálníky, často nemají co jíst a je jim zabaven veškerý majetek.

redaktor /citace: citace deníku Frankfurter Rundschau/

"Tábor je obehnán 4 metry vysokým plotem s ostnatým drátem. Běženci musí odevzdat cennosti a mobily, z jejich hotovosti si pak stát strhává náklady za nedobrovolný pobyt."

Kristýna VEDRALOVÁ, redaktorka

Ministerstvo vnitra takové nařčení odmítá.

Jiří NOVÁČEK, 1. náměstek ministra vnitra

Není tomu tak. V zařízeních se připravuje strava pro tři skupiny obyvatel. Jsou pod lékařským dohledem, striktně se dodržují lhůty pro jejich umístění

Reportáž dále řeší i hmotnou pomoc poskytovanou uprchlíkům (ze strany dobrovolníků a Univerzity Karlovy). Jak je ale vidět z úryvku, i toto téma bylo rámováno sporem mezi Českou republikou a sousedními státy, s tím že existence pomoci byla redakcí použita jako argument relativizující výše uvedenou kritiku ČR.

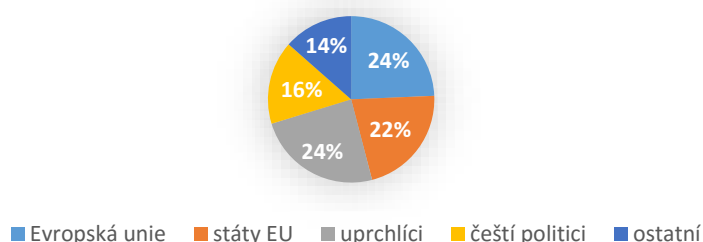
Rámec pojmenovaný „Mezinárodní spolupráce“ obsahuje příspěvky, které se mezinárodní politické dění dívají spíše optikou potřeby hledání společného postupu. Těchto příspěvků je nižší počet než těch, které se zaměřují primárně na mezinárodní politický konflikt. Jedním z nich je např. reportáž (č. 17), která informuje o návrhu Německa a Rakouska na vytvoření koridoru, díky kterému by uprchlíci mohli do cílové země přicestovat legálně. Tento návrh byl prezentován v kontextu tragédie na rakouské dálnici:

Patrik KAIZR, redaktor
redaktor

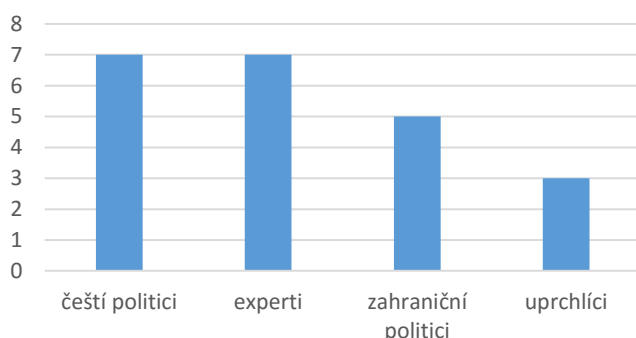
71 mrtvých v Rakousku, tisíce běženců na hranicích Makedonie, Srbska, Maďarska nebo Rakouska, které dost možná čeká stejný osud. Smrt z rukou převaděčů na cestě do zemí, kde chtějí žít. Evropa hledá způsob, jak běžencům pomoci, aby se podobná tragédie neopakovala. Německo a Rakousko navrhuje, aby ti uprchlíci, kteří evidentně utíkají před válkou, tedy hlavně Syřané, měli volný průchod Evropou. To jsou Syřané na maďarsko-srbské hranici. Teď je čeká dlouhá cesta do Německa a pokusí se jí zdolat ilegálně, buď přes rakouské hranice nebo přes ty české. Volnou cestu by samozřejmě uvítali.

Obecně se v takto laděných příspěvcích nejvíce hovoří o Evropské unii či jednotlivých členských zemích, prostor k vyjádření dostávají vedle českých politiků zejména experti či zástupci neziskových organizací, a také zahraniční politici.

Graf 18: Mezinárodní spolupráce - zmiňování aktérů

Graf 19: Mezinárodní spolupráce - oslovení aktéři

Přestože většina příspěvků prezentovala českou politickou scénu v přístupu k uprchlické jako víceméně homogenní, tři z nich se zaměřily také na domácí konflikty. K rámci „Konflikty na české politické scéně“ jsme tak přiřadily reportáže, které tematizovaly názor ministra financí A. Babiše (ANO), dle kterého by mělo dojít k uzavření Schengenského prostoru a petici proti imigraci iniciovanou bývalým prezidentem V. Klausem. Tyto politické postoje a aktivity byly představovány jako kontroverzní, vyvolávající kritické reakce u ostatních českých politiků. Jako příklad uvádíme úryvek příspěvku č. 46:

Pavel ŠTRUNC, redaktor

Uprchlická krize, do jejího řešení se naplno pustil i bývalý prezident Václav Klaus. Inicioval petici proti imigraci. Chce tím prý upozornit na závažný problém, který se může týkat každého Evropana.

Václav KLAUS, bývalý prezident

My nechceme dále pasivně přihlížet k tomu, jak naši ústavní činitelé, vláda, političtí představitelé de facto ztrácí čas a v téhle té osudové chvíli otálejí. My považujeme masovou migraci do dnešní Evropy za vážné ohrožení stability.

Pavel ŠTRUNC, redaktor

Iniciativa odmítá kvóty a žádá vyšší zabezpečení státu před uprchlickou vlnou, a to s nasazením veškerých sil, policie a armády. Jenže u premiéra Bohuslava Sobotky moc nepochodila.

Bohuslav SOBOTKA, premiér /ČSSD/

Já myslím, že i ta petice, kterou dnes zveřejnil Václav Klaus, ale tu debatu nikam dál neposouvá.

Pavel ŠTRUNC, redaktor

Ministr vnitra dokonce obvinil bývalého prezidenta z populismu.

Milan CHOVANEC, ministr vnitra /ČSSD/

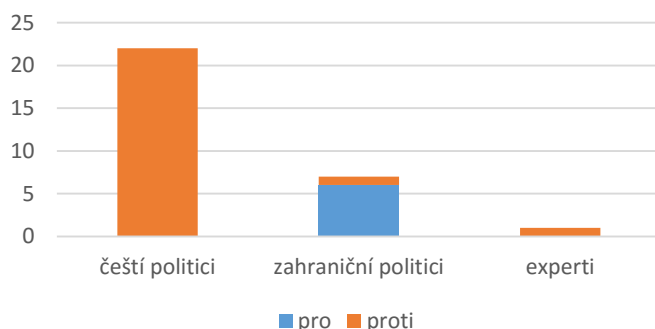
Pan Klaus není první ani poslední politik, který se snaží populisticky k tomuto tématu přivázat. A bohužel asi budeme svědky i u jiných lidí než u něj, že budou v tomto trendu pokračovat.

Nejfrekventovanějším a zároveň nejkonfliktnějším politickým tématem byly bezesporu uprchlické kvóty. Proto se na pokrytí této problematiky podíváme ještě jednou detailněji. Kvóty byly hlavním tématem pěti odvysílaných příspěvků, dalších 10 příspěvků o kvótách hovořilo jako o tématu vedlejším. Celkem 15 příspěvků tedy obsahovalo zmínky o kvótách, resp. o

neshodách okolo vyjednávání tohoto opatření (jedná se o všechny příspěvky přiřazené k rámci „ČR vs. EU“ a o některé další).

80% aktérů, kteří se k tématu vyjadřovali, přitom deklarovalo postoje odmítající zavedení kvót na přerozdělování uprchlíků. Kladné postoje zazněly pouze v 20% případů, a to výhradně z úst zahraničních politiků:

Graf 20: Postoje oslovených aktérů k zavedení tzv. uprchlických kvót

Vidíme, že z oslovených českých politiků se pro zavedení kvót nevyslovil žádný. To je samozřejmě možné vysvětlit tím, že toto opatření většinově neprosazovala ani jedna ze současných parlamentních stran. Výrazně odlišný postoj můžeme nalézt pouze u stran mimoparlamentních, např. u Strany zelených³, tedy u subjektů, které jsou nyní z mocenského hlediska marginálními silami. Na druhou stranu, v případě jiných témat (např. prolomení těžebních limitů) byli zastánci menšinových politických názorů osloveni a přizváni k debatě (konkrétně se jednalo o předsedkyni Strany zelených J. Drápalovou). Větší plurality pak nebylo dosaženo ani pomocí expertních komentářů. Naopak, oslovený politolog P. Robejšek se dle redakce proti kvótám ostře ohradil (příspěvek č. 62):

Zbyněk ZYKMUND, redaktor

Vládu čeká velká bitva na evropském poli. Podle návrhu Evropské komise bychom měli přijmout další asi tři tisícovky uprchlíků. Ministři vnitra o nových kvótách budou jednat už 14. září v Bruselu. Podle politologa Petra Robejška by Česko mělo setrvat na své pozici a kvóty razantně odmítnout.

Petr ROBEJŠEK, politolog

To je asi to úplně nejdůležitější, co by dnes Česká republika měla dělat, a sice zajistit kontrolu svých hranic a kontrolu svého území i za pomoci nestandardních opatření.

Zbyněk ZYKMUND, redaktor

Podle něj se teď hraje o jednotu Evropy a o smysl a budoucnost evropské integrace. Martina Spěváčková, Tomáš Polák a Zbyněk Zykmond, Prima FTV.

³ Viz Stanovisko Strany zelených k evropské a české azylové politice: <http://www.zeleni.cz/wp-content/uploads/2015/07/23e112a1664725c8bb33ec2f420365bc1.pdf>

Eurospekticismus

Poslední z citovaných příspěvků naznačuje další tendenci, a to určité protievropské ladění. Tento rámec pak u tří reportáží zcela převládá, což je možné vypořádat již ze způsobu, jakým téma uvádějí moderátoři:

Příspěvek č. 7

Tomáš HAUPTVOGEL, moderátor

I v noci na dnešek hořela v Německu další ubytovna pro žadatele o azyl. Tentokrát v Braniborsku nedaleko Berlína. Evropští politici se mezitím dál radí, co se současnou uprchlickou vlnou. Žádný recept ale zatím nenašli. Pokud se tak podle některých občanských aktivistů nestane včas, bude to mít pro Evropu, tedy i pro nás, nedozírné následky.

Příspěvek č. 33

Klára DOLEŽALOVÁ, moderátorka

Na Evropskou unii dopadá ze všech stran kritika za řešení-neřešení uprchlické krize. Kromě kvót není totiž v tuto chvíli na stole žádné východisko. Vnější hranice Unie na jihu téměř neexistují.

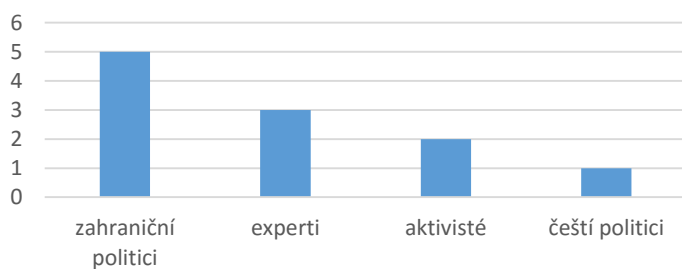
Příspěvek č. 54

Roman ŠEBRLE, moderátor

Evropa je bezradná. A co dál s uprchlickou krizí, neví. Problém řeší politici separátně a v nejbližší době ani neplánují summit, kde by se návalem uprchlíků do Evropy zabývaly špičky evropských zemí. Zatím jedinou iniciativou je tak dnešní návrh francouzského prezidenta letecky udeřit na Islámský stát.

Právě v těchto příspěvcích také dostávají širší prostor vyjádření aktéři, kteří nebyli v jiných souvislostech v poměru k dalším mluvčím obvykle tak často oslovováni:

Graf 21: Eurospekticismus - oslovení aktéři

V příspěvku č. 7 hovoří právnička K. Samková, označená také jako „občanská aktivistka“, která vyjadřuje poměrně radikální přesvědčení, např. o zhroutilí schengenského prostoru. Redaktor navíc tyto názory ve svém komentáři v podstatě stvrzuje:

Klára SAMKOVÁ, právnička, občanská aktivistka

Jsme svědky toho, že Makedonie v podstatě byla dobytá náporom uprchlíků, následuje Srbsko. Do těchto zemí vstupují uprchlíci z schengenského prostoru, to znamená ze zemí, které mají povinnost bránit společně své hranice.

Josef KLUGE, redaktor

Jinými slovy, Evropa si s migranty neumí poradit. Evropský právní řád je podle občanské aktivistky Kláry Samkové v troskách.

Klára SAMKOVÁ, právnička, občanská aktivistka

Schengenský prostor se zhroutil. V podstatě není schopen účinně svou vlastní legislativu a svoje vlastní závazky vůči svým jednotlivým členským státům plnit, takže je otázka, zda vůbec má ještě smysl mluvit o schengenském prostoru.

Príspevek č. 33 pak obsahuje opět vyjádření politologa P. Robejška, který se zamýšlí nad smyslem evropské integrace. Evropskou unii přitom označuje za „elitní projekt“, a následně kritizuje i další aspekty fungování EU, konkrétně eurozónu. V tomto kontextu následně zaznívá také komentář ekonoma L. Kovandy. Jako opozitní stanovisko byl přitom vybrán pouze poměrně banální výrok C. Svobody o „volnočasových“ výhodách existence schengenského prostoru:

Pavel ŠTRUNC, redaktor

Ostřejší hraniční režim se přesunul jinam. Východní hranice Slovenska a Polska je teď kombinací drátů a elektronických opatření. Jenže peníze se měly možná posílat jinam. Tisíce uprchlíků dokazují, že přejít přes Itálii a Řecko dál do Evropy není vůbec složité. Podle Petra Robejška je to i symbol toho, že se Evropa možná sjednocovala příliš rychle.

Petr ROBEJŠEK, politolog, odborník na mezinárodní vztahy

Tady máme jenom příklad toho, že Evropská unie je elitní projekt, elitami vytvořený, elitami prováděný a jenom pro elity důležitý. Občan je důležitý až v tu chvíli, když je třeba platit co, co elity pokazily.

Pavel ŠTRUNC, redaktor

Schengen, tedy volný pohyb mimo jiné osob a zboží po Evropě, bývalý šéf české diplomacie Cyril Svoboda hájí. Plusy prý převažují.

Cyryl SVOBODA, bývalý ministr zahraničí

My si jako občané České republiky užíváme to, že můžeme volně se pohybovat, že přes hranice můžeme volně jezdit na lyže, nakupovat.

Pavel ŠTRUNC, redaktor

Přesto dodává - jižní hranici je nutné věnovat víc pozornosti. Jenže v problémech zřejmě není jen projekt Schengenu. Podle některých ekonomů nedávná krize v Řecku naplno odhalila pochybení v dalším velmi ambiciózním projektu Evropské unie - společné evropské měně. Do záchrany Řecka se pumpují miliardy. Podle odborníků i proto, že krach eura by byl velký průšvih.

Lukáš KOVANDA, ekonom, Roklen24

Možná by se objevila určitá psychologická vlna, která by vlastně vedla až k tázání, zda tedy ta současná podoba integrace je správná, zda je to pro ty státy ekonomicky přínosné.

Petr ROBEJŠEK, politolog, odborník na mezinárodní vztahy

Eurozóna je selhání, protože byla špatně nastavená, od začátku tam byly státy, které do ní nepatřily a teď kom máme účet a opět ten účet neplatí ti, kteří to zavinili, nýbrž my, prostí daňoví poplatníci.

Posledně zmiňovaný „euroskeptický“ příspěvek má tedy ambici překračovat téma uprchlické krize. Obtíže spojené se zvládnutím krize tak mohou sloužit jako podpora pro mnohem dalekosáhlejší argumentaci (viz „Evropská unie je elitní projekt“), která by možná za jiných okolností v mainstreamovém zpravodajství nezazněla, nebo by alespoň nebyla v této podobě prezentována jako zcela oprávněná.

Dopad uprchlické krize na další oblasti společenského života

Problematika uprchlické krize do ostatních zpráv nepronikala. Výjimkou byl příspěvek č. 30, který tematizoval očekávané změny v oblasti školství. Za jednu z těchto změn bylo přitom označeno zahrnutí problematiky uprchlictví do školních osnov. K tomuto tématu se vyjádřili dva zástupci základních škol, kteří konstatovali, že problematiku ve výuce zohlední. Tento fakt pak byl prezentován jako něco spíše mimořádného („budou se muset učit“) a kontroverzního (zařazení nesouhlasného stanoviska V. Klause ml.), než jako běžná reflexe aktuálního dění ve výuce společenských věd:

Klára DOLEŽALOVÁ, moderátorka

Jak už jsme říkali, začátek školního roku je perný nejen pro děti, ale i pro rodiče. Znamená totiž citelný zásah do rodinných rozpočtů kvůli množství drahých školních pomůcek. A děti čeká i řada podstatných změn. Reportérka Petra Doležalová zjistila, že se například budou muset učit o uprchlících.

Petra DOLEŽALOVÁ, redaktorka

Čím dál dražší pomůcky už nejsou jediným strašákem rodičů. S tím, že musejí za kvalitní pomůcky vytáhnout z kapsy stále víc, už se začínají smířovat. Od zítřka ale jejich děti čekají i nová témata. V rámci různých předmětů se budou učit například o uprchlících.

Miroslav PEER, ředitel ZŠ, Karlovy Vary

Se bude víc mluvit o s tím, že je nutné bojovat proti xenofobii, s tím samozřejmě počítáme, v těch předmětech se víc o tom bude mluvit. Samozřejmě to dění, které momentálně probíhá v Evropě, tak určitě nějakým způsobem budeme zpracovávat i do naší výuky.

Michaela MRÓZINSKÁ, zástupkyně ředitele ZŠ, Ostrava

Samozřejmě na to určitě přijde řeč, my s tím nějakým způsobem pracujeme a hlavně v hodinách čtení a literatury a nejen to, samozřejmě i v jiných předmětech.

Václav KLAUS ml., expert ODS pro oblast školství

Teď se zase se bude bojovat proti xenofobii, a to školství dostává nějakéj ideologickej nátěr takovej nebo makovej, tohle to je špatně.

Izolované mimoevropské dění

Zpravodajství týkající se primárně mimoevropského dění uprchlickou krizi prakticky nereflektovalo, a to ani v případě, že referovalo o aktivitách Islámského státu (ničení památek v Palmýře) či intervencích proti němu (zapojení Ruska). Jeden z příspěvků (č. 27) informoval o občanských protestech, které probíhají v Libanonu. Zde se uprchlická krize objevuje pouze ve stručné zmínce, a to jako jeden z faktorů přispívajících k destabilizaci země.

Partie

Diskusně-publicistický pořad *Partie* je na programu Prima vysílán každou neděli od 11:00 hodin. Ve sledovaném období jsme tak mohli zaznamenat celkem tři vydání. Téma uprchlické krize reflektovala dvě z nich.

Tabulka 8: Vydání pořadu *Partie* ve sledovaném období

Vydání	Hosté	Témata
30. 8. 2015	B. Sobotka (premiér, ČSSD)	Ministr Pelikán a korupce, uprchlická krize , byty OKD, Česká pošta, zákon o elektronické evidenci tržeb, cesta prezidenta Zemana do Číny, státní rozpočet
6. 9. 2015	M. Stropnický (ministr obrany, ANO) P. Fiala (předseda ODS)	Cesta prezidenta Zemana do Číny, potenciální prezidentští kandidáti, uprchlická krize , státní rozpočet, zákon o elektronické evidenci tržeb
13. 9. 2015	J. Mládek (ministr průmyslu a obchodu, ČSSD) V. Kovářová (TOP 09) J. Drápalová (předsedkyně SZ)	Těžba na dole Paskov, prolomení těžebních limitů na Mostecku, zákon o elektronické evidenci tržeb, mezinárodní strojírenský veletrh

Partie ze dne 30. srpna 2015

Toto vydání bylo specifické, protože mělo jediného hosta, a to premiéra B. Sobotku (ČSSD). Diskuse se dotkla širokého spektra témat, včetně uprchlické krize. V této souvislosti se moderátorka T. Kašparovská dotazovala na následující aspekty problematiky:

- Kritika ČR ze strany OSN a dalších mezinárodních institucí kvůli vzrůstajícímu antiislamismu a špatnému zacházení s uprchlíky v detenčních zařízeních
- Postup Evropy při řešení příčin krize, především pak vzhledem k válečným konfliktům na Středním východě
- Ochrana schengenského prostoru
- Boj proti převaděčům (v souvislosti se smrtí uprchlíků na rakouské dálnici)
- Možné nasazení armády k ochraně českých hranic
- Návrh A. Babiše na uzavření Schengenského prostoru
- Kvalita komunikace s občany
- Kvóty na přerozdělování uprchlíků (v souvislosti s kritikou ČR ze strany Rakouska a Německa)

Moderátorka dotazy obvykle kladla v neutrálním tónu, s primárním cílem zjistit stanoviska premiéra, potažmo vlády. Odpovědi B. Sobotky v podstatě nerozporovala, ani se k nim nijak výrazně v dalších dotazech nevracela. Dvě z otázek tematizovaly zahraniční kritiku České republiky. V prvním případě (zacházení s uprchlíky v detenčních zařízeních) premiér argumentoval tím, že Česká republika jedná korektně a dodržuje nastavená pravidla. Kritiku tak odmítl jako neodůvodněnou. K problematice společenských nálad se pak nijak nevyjádřil a moderátorka jeho odpověď nepoptávala.

Otázku kvót moderátorka uvedla následovně: „*Pane premiére, ještě jedna kritika, která zazněla na adresu České republiky, a to z úst rakouského kancléře Wenera Faymanna, ten, tomu vadí, že odmítáme kvóty, bez nich podle něj není možné zajistit ochranu vnější hranice Evropské unie.*“

Lze to i bez kvót? “ Na to B. Sobotka nepřekvapivě odpověděl, že ano a potvrdil své stanovisko, dle kterého Česká republika kvóty odmítá jako kontraproduktivní, s tím, že jejich zavedení by posílilo ekonomickou migraci. Moderátorka nijak neoponovala, pouze poznamenala, že „*evidentně ten tlak se zvyšuje ze strany Německa, Rakouska*“. Premiér dodal, že Česká republika podporuje dobrovolné přerozdělování a upřednostňuje spíše pomoc přímo na místě (na Blízkém východě). Přepis příslušné části pořadu uvádíme níže:

Terezie KAŠPAROVSKÁ, moderátorka

Pane premiére, ještě jedna kritika, která zazněla na adresu České republiky, a to z úst rakouského kancléře Wernera Faymanna, ten, tomu vadí, že odmítáme kvóty, bez nich podle něj není možné zajistit ochranu vnější hranice Evropské unie. Lze to bez kvót?

Bohuslav SOBOTKA, předseda vlády /ČSSD/

Lze to bez kvót. Pan Faymann kritizoval náš postoj, který my ale neměníme, my nejsme stoupenci systému kvót. Vnímali bychom to spíše jako pobídku, zejména pro ekonomickou migraci směrem do Evropské unie. Takže my kvóty podporovat nebudeme. Tento náš názor se podařilo prosadit ...

Terezie KAŠPAROVSKÁ, moderátorka

Nicméně evidentně ten tlak se zvyšuje ze strany Německa, Rakouska.

Bohuslav SOBOTKA, předseda vlády /ČSSD/

... Rakouskou mělo jiné stanovisko. Já nevylučuji, že ten, že to téma se znovu otevře, ale my postupujeme tak, abychom podpořili ten dobrovolný projekt, proto se také Česká republika v rámci toho dobrovolného projektu přihlásila, jsme připraveni postarat se zhruba o 1500 lidí v průběhu 2 až 3 let, čili ta nabídka z naší strany leží na stole. A teď bude záležet na tom, jestli Evropská komise to celé dotáhne do konce a ten projekt se bude realizovat. Čili, kvóty my nebudeme podporovat. Byli bychom rádi, kdybychom se spíše dohodli s těmi dalšími členskými státy Evropské unie, abychom společně sdružili peníze a investovali je do oblastí, kde dneska jsou uprchlíci na Blízkém východě, abychom tam zlepšili jejich životní podmínky, abychom snížili migrační tlaky.

Terezie KAŠPAROVSKÁ, moderátorka

Dobře, pane premiére.

Jako poněkud kontroverznější pak byly ze strany moderátorky prezentovány určité nesrovnalosti a rozpory na domácí politické scéně. Jednak požadovala vysvětlit, zda vláda hodlá či nehodlá nasadit armádu při ochraně českých hranic, a především pak upozornila na vyjádření A. Babiše, dle kterého by mělo dojít k uzavření schengenského prostoru („*Našla ta myšlenka u vicepremiéra Babiše vůbec nějakou odezvu nebo to prostě pan vicepremiér oznámil a vláda pak vlastně i vašimi ústy říká něco úplně jiného?*“).

Partie ze dne 6. září 2015

V popisovaném vydání proti sobě stáli ministr vnitra M. Stropnický (ANO) a předseda ODS P. Fiala. I v tomto případě byla uprchlická krize jedním z témat, o kterých hosté diskutovali. Moderátor T. Hauptvogel nadnesl následující otázky:

- Zapojení Ruska do bojů proti Islámskému státu v Sýrii
- Zapojení EU a ČR do koalice proti Islámskému státu (v souvislosti s řešením příčin uprchlické krize)

- Kvóty na přerozdělování uprchlíků (v souvislosti s výsledky jednání zemí V4)
- Ochrana hranic ČR i schengenského prostoru (v souvislosti s funkčností mezinárodní spolupráce)
- Možný budoucí vývoj uprchlické krize

Vzhledem k tomu, že jedním z pozvaných byl ministr obrany, není nepřekvapivé, že debata poměrně výrazně akcentovala bezpečnostní otázky. Podrobně se diskutovalo zejména o různých aspektech boje proti Islámskému státu. V této souvislosti byla aktivita IS prezentována také jako dominantní příčina současné uprchlické krize. Oba hosté tak zdůrazňovali nutnost řešení probíhajících válečných konfliktů na Středním východě, a to jak z důvodů nebezpečí, které představuje Islámský stát sám o sobě, tak i proto, aby byly příčiny uprchlické krize odstraněny.

Dalším tématem byly uprchlické kvóty. Jak M. Stropnický, tak P. Fiala zavedení tohoto opatření důrazně odmítli. Stejně jako v předchozím případě, ani zde moderátor do debaty nepřinesl relevantní protiargumenty. Diskuse o kvótách byla zahájena reportáží, která referovala o výsledcích jednání zástupců zemí V4, kdy tyto státy stvrdily své odmítavé stanovisko k uvedenému přerozdělovacímu mechanismu. Po skončení příspěvku moderátor problematiku okomentoval s tím, že o ní v podstatě ani není nutné diskutovat a otázal se P. Fialy, jestli je spokojen s výsledky jednání. Ten odpověděl, že v otázce kvót ano, protože kvóty pokládá za „úplný nesmysl“, zkritizoval však vágnost dalších výstupů jednání:

Tomáš HAUPTVOGEL, moderátor

Pánové, o kvótách se asi úplně bavit nemusíme, jestli, pane předsedo, ještě před začátkem V4 poslal nějakou výzvu, aby předsedové odmítli kvóty, takže jste asi spokojen s výsledkem jednání?

Petr FIALA, předseda strany /ODS/

No, v tomto směru ano, protože kvóty jsou úplně nesmysl a je to, jako skutečně, jestli Evropa v něčem páchá sebevraždu, tak je to způsob řešení té migrační krize formou kvót, přerozdělováním lidí tam, kde ti lidé ani nechťejí, přenášením problémů do zemí, ve kterých nejsou ze zemí, kde už existují. To je prostě naprosto špatná cesta. Kvóty určitě ne. Na druhé straně já jsem ne zklamán, ale přece jenom trochu zklamán z těch výsledků toho jednání, je skvělé, že premiéři těchto zemí jednají, musíme mít nějaký společný postup. Řada těch opatření je formulována hodně vágně. Já určitě souhlasím s ochranou vnějších hranic schengenského prostoru, to je skvělé, ale co to v praxi znamená? Souhlasím s navýšením prostě nějaké pomoci v místech konfliktu, ale co to v praxi znamená, co vlastně ty státy udělají. To si myslím, že ty otázky ještě ...

Poté se moderátor na postoj ke kvótám zeptal také M. Stropnického, který se vyjádřil s tím, že „být proti nesmyslu nepotřebuje žádnou zvláštní inteligenci“ a podporu kvót ze strany západoevropských politiků označil za populismus, který může ve svém důsledku zavinit i vzestup extrémistických stran:

Martin STROPNICKÝ, ministr obrany /ANO/

Já myslím, že to už je klišé, které ani nestojí za komentář. A dokonce si myslím, že to je takový jako umělá karta vlastně z obou stran. Tady u nás říct - jsem proti kvótám, tak jako to je takové chlapácké, jako být proti nesmyslu asi nepotřebuje žádnou zvláštní inteligenci. A bohužel ze strany některých západoevropských politiků se to taky hraje jako taková populistická karta. Já někdy, když se mluví o těch kvótách a o různých politických korektnostech a podobně, tak mám někdy obavu, aby ti politici, kteří to říkají, tak aby se vlastně, aby nebyli převálcováni ve svých vlastních zemích do, nejspíše do 4 let, do příštích voleb extrémními stranami, některé se s žádnou politickou korektností zdržovat nebudou. Takže ono je potřeba být poměrně razantní, v tom bych samozřejmě souhlasil s panem předsedou Fialou. (...)

Následně se o slovo přihlásil opět P. Fiala, aby dodal, že kvóty jsou „*proti našim zájmům, a nakonec je to i proti těm uprchlíkům, kteří sem vlastně jít nechtějí*“ a zkritizoval politiku Německa:

Petr FIALA, předseda strany /ODS/

... ty kvóty, a určitě krátkou, já bych jenom ty kvóty přece jenom tak nebagatelizoval. Když se objevily poprvé, tak se řeklo, no, tak jednou se přerozdělí a pak už budeme to řešit jinak. My jsme varovali před tím, že to je nekonečný proces, to je jednou 100 tisíc, pak to bude 200 tisíc, pak to bude 300 tisíc, nemá to žádný konec, prostě ty kvóty je potřeba jasně odmítnout. A ony se bohužel budou vracet. A všimněte si, jak ta politika některých evropských zemí je podivná. Německo třeba řekne, přijmeme všechny uprchlíky ze Sýrie, no, dobře tím samozřejmě vyvolají velký tlak i na ty tranzitní země. A současně řekne, no, ale chceme, aby se uprchlíci přerozdělovali po Evropě. Tak jsme suverénní stát. Ať si Německo dělá, co chce. To je naprosto v pořádku. Ale nemohou po nás chtít, abychom my realizovali nějaké kvóty, které napadnou někoho v Bruselu, protože to je proti naší bezpečnosti, proti našim zájmům a nakonec je to i proti těm uprchlíkům, kteří sem vlastně jít nechtějí.

Na tuto poznámku už moderátor nijak nereagoval a debatu posunul k otázce ochrany hranic.

V průběhu reflexe uprchlické krize spolu hosté nijak výrazně nepolemizovali, resp. nebyl mezi nimi v této věci žádný principiální rozpor. P. Fiala kritizoval prakticky pouze to, že vláda nejedná dostatečně aktivně (vágnost opatření navržených na jednání V4, nedostatečná humanitární pomoc postiženým zemím ze strany ČR, nedostatek peněz pro resort obrany, nedostatečná iniciativnost vlády v přijímání jednotlivých opatření).

Přes tuto shodu na sebe moderátor nevzal roli kvalifikovaného oponenta, a to ani v momentě, kdy došlo na řešení kontroverzních otázek, jakými jsou právě kvóty. Podobně jako v případě zpravodajství, i zde bylo téma rámováno jako střet mezi Českou republikou a západoevropskými zeměmi (Evropskou unií). V průběhu debaty se tak diváci nedostali šanci seznámit s argumenty ve prospěch uprchlických kvót. Naopak, na základě sledování pořadu museli nabýt dojem, že se jedná výhradně o iracionální a škodlivé opatření, které je České republice zcela svévolně vnučováno zvenčí. A jak jsme již uvedli v části analýzy, která se zabývá zpravodajstvím, výstupy debaty byly navíc zpracovány ve zpravodajském příspěvku, který byl odvysílán téhož dne, a který tematizoval a zdůrazňoval právě shodu vlády s opozicí ve věci uprchlických kvót („*Kvóty na přerozdělení uprchlíků, dlouho nebylo téma, které by opoziční a koaliční politiky takhle stmelovalo. I ve studiu to bylo znát. Je proti nim jak ministr obrany Martin Stropnický, tak první muž ODS.*“).

Očima Josefa Klímy

Publicistický pořad Očima Josefa Klímy provozovatel zařazuje do vysílání vždy v úterý od 21:35 hodin. Jedná se primárně o nepolitickou publicistiku, která sleduje zejména soukromé a kriminální kauzy. Zpracování témat pak často balancuje na hranici investigativní žurnalistiky a bulváru. Nelze tedy ani očekávat, že by se pořad nějak seriózně problematikou uprchlické krize zabýval. Přesto jsme ve dvou ze tří monitorovaných vydáních zachytili několik momentů, které se k tématu vztahují.

Očima Josefa Klímy ze dne 25. srpna 2015

Pořad obsahuje pravidelnou rubriku „Glosátor“, zařazovanou na jeho samém konci, v rámci které některá z populárních osobností glosuje aktuální společenské dění. V daném vydání vystoupil Ondřej Hejma s následujícím komentářem:

„Dobrý den. Tak se zdá, že máme za sebou další léto, který bylo tentokrát horký a tropický jako v Africe. No a právě z té Afriky k nám najednou začaly proudit tisíce lidí, a jak se zdá, tak my nevíme, co s nima. No a člověk nemusí být žádný akademik nebo vědec, aby pochopil, že za to můžou ty špatný zákony, který máme. Sociální systémy, který přímo vybízejí ke zneužívání. No ale naštěstí si platíme celou armádu politiků českých, evropských, a zákonodárců, který by měli umět tohleto změnit. No, a protože skončily prázdniny, tak by se dámy a pánové do toho mohli pustit. Protože včera bylo pozdě. Předem děkujeme. Ale jinak to bylo hezký léto, ne? Doufám, že jste si ho užili.“

O. Hejma tedy vystoupil s domněnkou, že příčina uprchlické krize vězí v „sociálních systémech, které vybízejí k zneužívání“, a apeloval proto na bližší nespécifikovanou změnu zákonů. Komentář je možné označit za zjevnou politickou agitaci (snahu využít uprchlické krize k prosazení pravicových opatření). Na druhou stranu, rubrika je explicitně koncipována jako názorová a diváci si jsou vědomi toho, že se zde setkávají se subjektivním „zamyšlením“ celebrit, nikoli s informacemi zpravodajského charakteru, politickými stanovisky ani se stanovisky odborné veřejnosti.

Očima Josefa Klímy ze dne 1. září 2015

Součástí pořadu je také jakási investigativní sonda za přítomnosti skryté kamery, která má zmapovat reakce lidí na různé jevy, případně odhalit všemožné nekalé praktiky. Tato rubrika, která se průběžně prolíná celým pořadem, v uvedeném případě zachycovala reakce, které u veřejnosti vzbudí zahalená muslimská žena.

J. Klíma uvedl téma následovně:

„Do Evropy dál proudí davy uprchlíků. A země, včetně té naší, se snaží s touto situací nějak vyrovnat. Jak jsme ale připraveni my na situaci, kdy budeme možná již běžně brzy potkávat ženy zahalené od hlavy až k patě v hábitech zvaných burka. A naopak, jak si u nás budou připadat muslimské ženy. Setkají se s tolerancí? Nebo s nepřátelstvím? Více, či méně skrytým? To se rozhodla vyzkoušet Petra Majerová.“

Celkem v 5 vstupech pak redaktorka oděná do nikábu (chybně označeném za burku) testuje nic netušící spoluobčany. Nejdříve se se prochází po ulici a zachycuje reakce okolí, které jsou vesměs nepřátelské. Poté se vydá do posilovny, kde si chce zacvičit (a nesundat přitom nikáb). Přítomný zaměstnanec jí v jejím rozhodnutí ale zabránit nehodlá. Následuje scéna v zahradní restauraci, kde se redaktorka zoufale snaží zkonzumovat svůj „oblíbený smažák s bramborama“ (což není se zakrytými ústy snadné). Pak si pokouší pronajmout pokoj, potenciální domácí ji ale odmítá s odkazem, že se objevil jiný zájemce. Také se rozhodne sehnat si práci – prodavačky v sex shopu. Ani tu ale nezíská. Nakonec se dočká varování vesnických žen, které jí odrazují od koupi nemovitosti s tím, že tam žijí „mladí kluci“, kteří jsou „docela takový vostrý“.

Na konci pořadu J. Klíma výsledky sondy shrne takto: *„Tak co, taky vám zahalené ženy vadí? Já myslím, že bychom je měli litovat. A to si kolegyně z jejich údělu ozkoušely jen tu méně významnou, ryze formální, část. A věděly, že za chvíli budou zase zcela volné. A svobodné. Ve svém rozhodování. Tak si s tímhle vědomím, jak skvěle na tom jste, užijte aspoň zbytek večera. Milé divačky.“*

Na první pohled by se možná mohlo zdát, že hlavním cílem vstupů bylo zjistit, jak česká společnost reaguje na osoby z jiného kulturního prostředí, konkrétně na zahalené muslimské ženy, zda se tyto ženy nesetkávají s nepřátelstvím, diskriminací apod. „Sonda“ však byla záměrně výrazně přehnaná. Žena byla oblečena do černého nikábu, který zahaluje vše kromě očí, ačkoli většina muslimských žen (včetně uprchlic) takto přísná pravidla odívání nedodrží. Některé ze situací, do kterých se figurantka dostávala, pak byly až absurdní (především scéna, ve které se ucházela o zaměstnání v obchodě s erotickým zbožím). Když pak zohledníme i komentáře moderátora („*měli bychom je litovat*“), je zjevné, že smyslem bylo spíše demonstrovat kulturní neslučitelnost praktikovaného islámu s českou společností.

SHRnutí A ZÁVĚRY

Mediální obraz událostí spojených s uprchlickou krizí (odpovědi na položené otázky)

a) prostor věnovaný uprchlické krizi

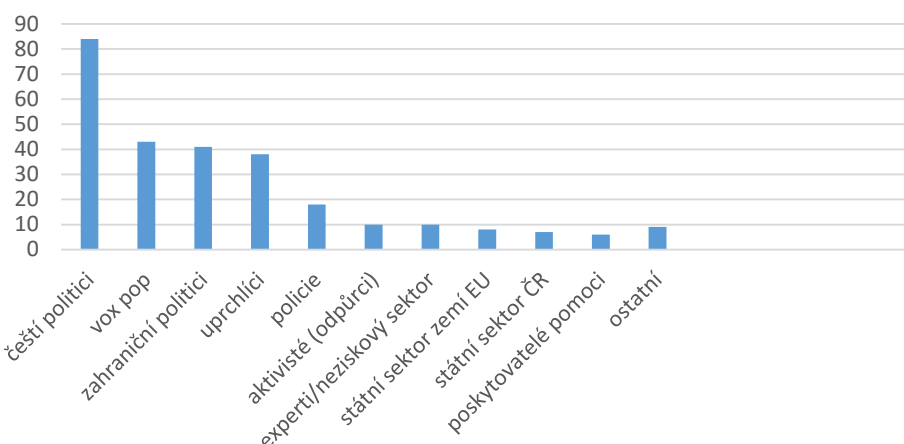
Program Prima ve sledovaném období věnoval tématu uprchlické krize rozsáhlý prostor, a to zejména v rámci zpravodajství, kde příspěvky týkající se této problematiky tvořily celou čtvrtinu vysílacího času. Uprchlická krize byla reflektována i publicistickými pořady. Stala se předmětem debaty dvou ze tří vydání diskusně-publicistického pořadu *Partie* a svérázným způsobem byla zmiňována dokonce i investigativní publicistkou zastoupenou pořadem *Očima Josefa Klímy*.

b) zdroje

V získávání vlastního materiálu byl přístup provozovatele poměrně proaktivní. Redakce zpravodajství vysílala reportéry nejen na relevantní místa v České republice (např. do obcí, kde se nachází či mohou v budoucnu nacházet detenční zařízení pro uprchlíky), ale i do zahraničí. Redakce přinášela informace nejen z Německa nebo česko-rakouských hranic, ale systematicky monitorovala také situaci na maďarsko-srbských hranicích.

Výběr zdrojů však nebyl příliš pestrý. Obsah zpravodajských příspěvků se opíral zejména o oficiální vyjádření politických špiček. Výrazný prostor k vyjádření se dostal především členům vlády, konkrétně premiérovi B. Sobotkovi a těm ministrům, kteří vedou relevantní resorty (obvykle šlo o ministra vnitra M. Chovance). Vyjádření zahraničních politiků pak zaznívala mnohem méně často než výroky politiků domácích. I když zahraniční politik hovořil v průměru déle (16 sekund) než český (12 sekund), jednalo se stále o značnou disproporci:

Graf 22: Počet výroků jednotlivých aktérů pořadu Zprávy FTV Prima

Pokud jde o české politiky, byly do zpravodajství nejčastěji zařazovány výroky zástupců ČSSD (téměř polovina všech citovaných českých politiků), zástupci ostatních politických stran pak následovali s citelným odstupem:

Tabulka 9: Počet výroků českých politiků v pořadu Zprávy FTV Prima

Politický subjekt	Absolutní četnost	Relativní četnost
ČSSD	40	48%
ANO	9	11%
ODS	9	11%
KDU-ČSL	5	6%
Prezident Zeman/mluvčí Ovčáček	5	6%
Komunální politici	5	6%
TOP 09	4	5%
KSČM	2	2%
Úsvit	2	2%
SPD	1	1%
STAN	1	1%
Bývalý prezident Klaus	1	1%
Celkem	84	100%

Diskusně-publicistický pořad *Partie pak* ve sledovaném období hostil celkem tři české politiky, kteří se vyjadřovali k otázkám spojeným s uprchlickou krizí: premiéra B. Sobotku (ČSSD), ministra obrany M. Stropnického (ANO) a P. Fialu (předseda ODS).

Tento nepoměr, kdy byli jakožto oslovení aktéři výrazně preferováni čeští politici, a z nich pak vládní představitelé ČSSD, byl do značné míry způsoben tím, že zpravodajství uprchlickou krizí v nemalé části příspěvků rámovalo buď jako záležitost dohledu státní správy nebo jako předmět sporu mezi Českou republikou a západními členy Evropské unie (máme na mysli především spor o zavedení tzv. uprchlických kvót).

Zpravodajství zveřejňovalo obvykle stanoviska těch českých politiků, kteří rozhodují o konkrétní agendě nebo jsou pověřeni zastupovat Českou republiku na mezinárodním poli. Výroky zástupců dalších parlamentních stran byly zahrnuty spíše doplňkově a většinou neměly

charakter výrazně opozitního názoru. Postoje mimoparlamentních politických subjektů, které prosazují vstřícnější migrační politiku, než parlamentní „mainstream“, redakce nezjišťovala.

Pokud se podrobněji podíváme na výpovědi zahraničních politiků, které byly do zpravodajství zařazeny, všimneme si, že převažují citace politiků německých (nejčastěji se jednalo o vyjádření kancléřky A. Merkelové), rakouských a maďarských.

Tabulka 10: Počet výroků zahraničních politiků v pořadu Zprávy FTV Prima

Stát	Absolutní četnost	Relativní četnost
Německo	12	29%
Rakousko	7	17%
Maďarsko	6	15%
Evropská unie	4	10%
Francie	3	7%
Lucembursko	3	7%
Komunální politici	2	5%
Slovensko	2	5%
Polsko	1	2%
Velká Británie	1	2%
Celkem	41	100%

Toto rozložení je dáno především sledovanými tématy (situace v Heidenau, smrt uprchlíků na rakouské dálnici, situace na maďarsko-srbské hranici). Stanoviska zahraničních politiků byla zveřejňována i v kontextu informování o politických sporech mezi Českou republikou a západoevropskými zeměmi (potažmo Evropskou unií), tedy jako opozitní postoje k výročkům českých politiků (případně politiků zemí V4), obvykle v souvislosti s uprchlickými kvótami. Mimoevropští politici pak k tématu uprchlické krize ve sledovaném období nevyprávěli vůbec. Dopady uprchlické krize na jiné než evropské země se nacházely zcela pod rozlišovací schopností nabízeného zpravodajského servisu.

Prostor pro vyjádření odborníků a neziskového sektoru byl v porovnání s jinými nepatrný a zástupci těchto skupin hovořili pouze v rámci zpravodajství. K tomu je ale potřeba dodat, že program Prima nedisponuje takovým publicistickým formátem, který by se zapojením odborné či občanské veřejnosti počítal. Zajímavá je pak struktura těchto osob a organizací:

Tabulka 11: Výroky expertů/zástupců neziskového sektoru v pořadu Zprávy FTV Prima

Jméno	Organizace/odbornost	Počet výroků
Radko Hodkovský/Jan Kovář	Evropské hodnoty	4
Petr Robejšek	politolog	3
Martin Rozumek	Organizace na pomoc uprchlíkům	2
Lukáš Kovanda	ekonom	1

Výroky aktérů, kteří jsou definováni zejména svojí odborností (politolog, ekonom) byly zařazovány v kontextu kontroverzních témat s potenciálně dalekosáhlým dopadem, rámovaných bezpečnostním či přímo euroskeptickým diskursem. Naproti tomu zástupci NNO Evropské hodnoty a Organizace na pomoc uprchlíkům zpravidla dostávali prostor v příspěvech akcentujících mezinárodní spolupráci. Obsah jejich výroků však témata spíše jen dokresloval, resp. dotyční poskytovali informace technického a doplňkového charakteru.

Značná pozornost byla naproti tomu věnována názorům veřejnosti. V rámci zpravodajství bylo veřejné mínění druhým nejčastěji přímo citovaným zdrojem. 74% těchto osob lze přitom označit jako místní obyvatele (obyvatele lokalit, kde jsou, nebo mohou být, přítomni uprchlíci). Příspěvky, které na veřejné mínění klady primární důraz, využívaly dvou rámců: „občanské spory“ a „ohrožení a bezpečnost“. V českém kontextu pak dominoval rámeček zdůrazňující potenciální ohrožení, resp. strach místních obyvatel z uprchlíků.

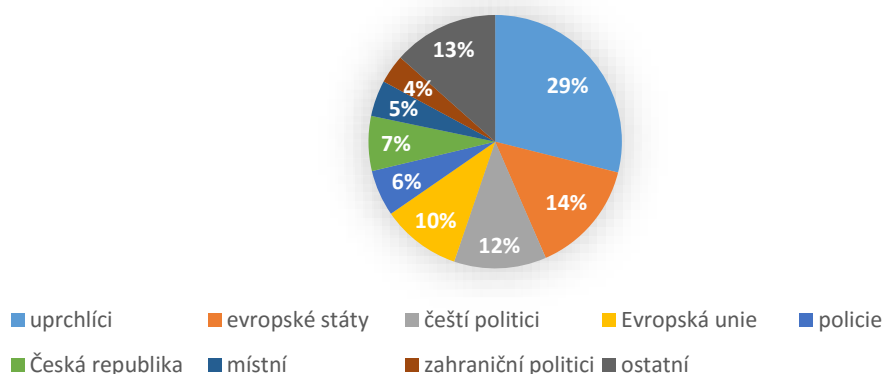
Pro potřeby analýzy jsme z veřejného mínění vyčlenili výroky, které patří přímo zaangażovaným osobám, tedy občanským politickým aktivistům (včetně demonstrantů) a poskytovatelům pomoci. Zastoupení těchto hlasů bylo v celku zpravodajství marginální, kumulovaly se ovšem okolo specifických témat. Lidé zaangażovaní ve prospěch uprchlíků hovořili k tématu poskytování hmotné pomoci, převládala zde tak humanitární diskurs bez širších politických konotací. Naproti tomu v případě aktivistů se jednalo především o protestující odpůrce (téměř výhradně o účastníky demonstrace z 12. září), kteří se vymezovali proti přijímání uprchlíků, a také o právníčku K. Samkovou. Tu redakce charakterizovala primárně jako „občanskou aktivistku“ a právě na jejích názorech vystavěla jeden z euroskeptických příspěvků.

Samotní uprchlíci byli čtvrtou nejčastěji zpravodajstvím citovanou skupinou osob. Jejich vyjádření byla koncentrována především v příspěvcích, které se soustředily na masový rozměr migrace. Tím tyto reportáže získaly alespoň omezený individuální akcent. Zveřejněné výpovědi však měly obvykle daleko k jakýmkoli ucelenějším příběhům. Takový prostor uprchlíci ve sledovaném období ve vysílání programu vůbec nedostali. V příspěvcích, které mapovaly český kontext, pak vyjádření uprchlíků až na jeden případ (reportáž o propouštění uprchlíků z detenčního zařízení) absentovala. Je ale samozřejmě otázkou, zda redakce vůbec měla možnost hovořit např. se zadrženými uprchlíky.

c) témata

Zpravodajská relace Zprávy FTV Prima se při pokrývání problematiky uprchlické krize soustředila především na mapování aktuální situace v tranzitních evropských zemích a na zprostředkovávání stanovisek (zejména českých) politických špiček k otázkám spojeným s migrací. Zpracování informací zpravidla akcentovalo masový rozměr migrace, kdy uprchlíci představovali nezvladatelný „přiliv“, který Evropu destabilizuje. Politické dění bylo nejčastěji rámováno jako spor České republiky se západoevropskými zeměmi a institucemi Evropské unie, které nám vnucují opatření, jako jsou kvóty pro přijímání uprchlíků. Pro reflexi českého kontextu byl typický důraz na postup státní správy a zároveň na artikulaci obav místních obyvatel z přítomnosti uprchlíků. Nejfrekventovaněji zmiňovaným tématem napříč příspěvky pak byla ochrana hranic (schengenského prostoru i hranic vnitřních). Vedle samotných uprchlíků hovořily zpravodajské příspěvky nejčastěji o jednotlivých evropských státech, českých politicích a Evropské unii:

Graf 23: Aktéři zmiňovaní v souvislosti s uprchlickou krizí v pořadu Zprávy FTV Prima

Diskusně-publicistický pořad *Partie* z tohoto trendu nijak zvlášť nevybočoval. Pozvaní političtí představitelé debatovali o otázkách, jako je zajištění ochrany hranic či přerozdělování uprchlíků. Na rozdíl od zpravodajství pak byla širěji diskutována problematika boje proti Islámskému státu.

Ačkoli uprchlíci ve zpravodajských příspěvcích zachycujících jejich cestu Evropou vystupovali jako jednající aktéři s čitelnými motivy a strategiemi, zpravodajství neobsahovalo příspěvky, které by stavěly na „lidském rozměru“, přinášely komplexnější životní příběhy a hlouběji analyzovaly motivaci uprchlíků nebo jejich plány do budoucna. Nebyl tematizován ani možný přínos imigrantů pro cílové země (ekonomický, demografický apod.), zmíněny byly pouze vynaložené náklady na integraci uprchlíků v Německu. Příspěvky vyjadřovaly výraznější sympatie vůči uprchlíkům pouze v případě, že uprchlíci sehrávali pasivní roli – buď jako adresáti pomoci (pomoc pro uprchlíky) nebo jako oběti (příspěvky o smrti uprchlíků). Ani tato humanitární rovina však nebyla ve sledovaném období příliš dominantní. Příspěvky ve svém celku referovaly o problémech uprchlíků mnohem méně než o problémech zemí, kterými uprchlíci procházejí.

Na druhou stranu, vysílání se ve sledovaném období nijak intenzivně nevěnovalo ani bezpečnostním otázkám souvisejícím např. s terorismem. Uprchlíci byli s potenciální hrozbou terorismu spojováni de facto pouze v jediném zpravodajském příspěvku, který informoval o činnosti českých tajných služeb, které prověřují možné napojení zadržených uprchlíků na Islámský stát. Co se zdravotních rizik spojených s migrací týče, zpravodajství v jednom případě zprostředkovalo závěry ministerstva vnitra, ze kterých vyplynulo, že naprostá většina zadržených uprchlíků netrpí nebezpečnými infekčními chorobami.

Vysílání se až na výjimky vyhýbalo stigmatizaci uprchlíků jakožto konkrétní skupiny osob. Informace např. o agresivním chování ze strany uprchlíků (nepokoje na hranicích, napadení dozorce v detenčním zařízení) byly zasazovány do širších souvislostí (snaha vyhnout se registraci, silný psychický tlak apod.). Jejich jednání tak bylo interpretováno jako důsledek situace, ve které se nacházejí, nikoli jako projev jejich „přirozených“ charakterových rysů. Od tohoto postupu se odchýlil pouze příspěvek o nepořádku, který po sobě uprchlíci zanechávají v Srbsku. V tomto případě bylo chování uprchlíků zcela vytrženo z kontextu, a ti tak byli prezentováni jako „nepřizpůsobiví“ narušitelé poklidného života místních obyvatel.

Nutno dodat, že potenciálně předsudečné zobrazování uprchlíků, případně osob muslimského vyznání, bylo „kanalizováno“ mimo formáty zpravodajství a politické publicistiky.

Investigativně-publicistický pořad Očima Josefa Klímy pracoval s výrazně „orientalistickou“ a bulvární představou migrantek, resp. muslimských žen. Ty byly prostřednictvím absurdních modelových situací vykresleny jako kompletně zahalené (v nikábu) oběti útlaku, které nemají šanci zařadit se do běžného života v české společnosti.

Zpravodajské i publicistické pokrytí problematiky se prakticky výhradně soustředilo na aktuální vývoj situace. Neznamenali jsme téměř žádné ambice zprostředkovat divákům komplexnější informace o příčinách a souvislostech sledovaného dění. Výjimku tvořily pouze diskuse o strategiích boje s Islámským státem, které byly zařazeny do pořadu Partie. To, že by existovaly i jiné příčiny uprchlické krize (např. globální klimatické změny) nebylo z analyzovaného materiálu v podstatě vůbec patrné. Pořady se příliš nevěnovaly ani otázce rozlišování mezi uprchlíky a tzv. ekonomickými migranty. Tohoto tématu se dotkly pouze prostřednictvím občasných zmínek z úst oslovených politiků, kteří vždy deklarovali, že je potřeba tyto skupiny selektovat. Zvláštním případem je pak opět pořad Očima Josefa Klímy, do kterého byla zařazena pravicově populistická glosa Ondřeje Hejmy, který v souvislosti s očekávanou imigrací volal po redukci sociálního státu.

Ve sledovaném období se vysílání nepokoušelo ani o hlubší reflexi společenských nálad. Zpravodajství poskytovalo rozsáhlý prostor k vyjádření veřejnosti s tím, že dávalo veřejnému mínění v podstatě volný průchod. To se týkalo i zpravodajského pokrytí protestů proti imigraci a islámu, kdy - zpravidla vyhocená - vyjádření demonstrujících zazněla bez jakýchkoli korektivních redakčních komentářů. V pořadu Partie se pak moderátorka při rozhovoru s premiérem B. Sobotkou sice dotkla tématu kritiky České republiky ze strany OSN kvůli narůstajícímu antiislamismu, premiér však tuto část otázky nezodpověděl a moderátorka odpověď již dále nevyžadovala.

d) symbolika

Především zpravodajství v symbolické rovině těžilo z určité „katastrofické“ metaforiky, kdy byly pro přicházející uprchlíky hojně užívány výrazy jako „vlna“ či „přiliv“. Právě pomocí nich příspěvky opisovaly masový rozměr migrace. V takto nastaveném diskursu tak v podstatě nezbyl prostor pro zachycení příběhů jednotlivých uprchlíků. Tento trend nezvrátily ani tragické události spojené s jejich smrtí. Příspěvků, které se věnovaly tragédiím, bylo velmi málo. Tyto pak byly vesměs informativní, s emocemi pracovaly jen v omezené míře a negenerovaly žádnou navazující agendu.

Vyhodnocení analyzovaného obsahu z hlediska zákona o vysílání

Monitoringu bylo podrobena období tří týdnů z přelomu srpna a září 2015. Bylo tak možné zachytit jen určitou výseč mediálního obrazu událostí, které se neustále dynamicky vyvíjejí. Počet uprchlíků, kteří na evropský kontinent přicházeli v letních měsících, rostl. V dané době také probíhala intenzivní mezinárodní politická jednání, kdy se mimo jiné rozhodovalo o způsobu přerozdělování uprchlíků, především o zavedení tzv. uprchlických kvót. Tento celkový rámec se samozřejmě vzhledem k okolnostem v dalších měsících proměňoval, nejvýrazněji pravděpodobně v souvislosti s listopadovými teroristickými útoky. Jsme si tedy vědomi toho, že posouzení dodržování zákonných ustanovení musí tato omezení respektovat.

Vysílání ve svém celku příliš nedbalo na perspektivu samotných uprchlíků a vykreslovalo je spíše jako zdroj problémů pro Evropany. Takto výrazně eurocentrický pohled může implicitně

posilovat odmítavé (protiuprchlické) postoje české veřejnosti. Nedomníváme se ale, že by takový přístup sám o sobě zakládal porušení některého z ustanovení zákona o vysílání. V rámci analyzovaného materiálu jsme však identifikovali dva specifické momenty, které mohou být z hlediska dodržování ustanovení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb., resp. z hlediska naplňování zásady vyváženosti, potenciálně problematické:

1) **Vysílání zpravodajské relace Zprávy FTV Prima ze dne 12. září 2015**, kde zazněly informace o pražských **protiislámských protestech**.

V tomto případě (detailní analýza viz výše) navrhuje, aby byla provozovateli adresována následující výzva k podání vysvětlení:

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon č. 231/2001 Sb.“), v platném znění, a na základě ustanovení § 137 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, žádá provozovatele FTV Prima, spol. s r.o., IČ 48115908, sídlem Na žertvách 132/24, Praha, PSČ 180 00, o podání vysvětlení, z jakého důvodu v rámci zpravodajské relace Zprávy FTV Prima, odvysílané dne 12. září 2015 od 18:55 hodin na programu Prima, nezveřejnil postoje účastníků demonstrace na podporu uprchlíků a proti xenofobii („Za otevřenou Evropu, proti rasismu, xenofobii a náboženské nesnášenlivosti v ČR“), zatímco jejich názorovým oponentům, kteří se účastnili protestů proti islámu a imigraci (protestní jízda motorkářů a demonstrace „Za naši kulturu a bezpečnou zem“) poskytl široký a redakčně nekorigovaný prostor k vyjádření (promluvilo celkem 7 osob, včetně organizátorů a aktivních politiků), a to v tematické reportáži zařazené v čase 05:44 minut od začátku pořadu. Konání akce proti xenofobii, která se odehrávala paralelně s demonstrací proti islámu, byla v rámci uvedené reportáže věnována pouze okrajová zmínka („*Jen o pár metrů dál se naopak protestovalo proti xenofobii a na podporu uprchlíků. Obě demonstrace odděloval kordon policistů antikonfliktního týmu, a tak se žádné větší problémy nekonaly.*“). Rada stanovuje lhůtu k podání vysvětlení 30 dní ode dne doručení této výzvy.

2) **Přístup k problematice tzv. uprchlických kvót**

Politické otázky související s uprchlickou krizí provozovatel často nahlížel prizmatem sporů České republiky s Evropskou unií, a to zejména v případě, že referoval o možném zavedení kvót pro přijímání uprchlíků. České politiky přitom v rámci zpravodajství citoval mnohem častěji než politiky zahraniční. Zároveň pak českou politickou scénu prezentoval jako de facto homogenní v odmítání přerozdělovacích mechanismů, aniž by se pokoušel zprostředkovat např. odlišná stanoviska mimoparlamentních stran, odborné veřejnosti či občanské společnosti.

Tento stav je do značné míry zapříčiněn tím, že obsah zpravodajská relace Zprávy FTV Prima obecně na vyjádření českých politických špiček z velké části stojí. Zatímco se však ve zpravodajství alespoň nějaké opozitní názory vyskytovaly, diskusně-publicistický pořad Partie žádnou polemiku v těchto otázkách prakticky nenabídl. Výjimkou byla pouze parafráze vyjádření rakouského kancléře W. Faymanna v rámci otázky, kterou ve vydání ze dne 30. srpna 2015 položila moderátorka premiéru Sobotkovi.

V rámci vydání pořadu Partie ze dne 6. září 2015, jehož hosty byli M. Stropnický (ministr vnitra za ANO) a P. Fiala (předseda ODS), pak nezazněl žádný argument ve prospěch zavedení

uprchlických kvót. Oba hosté měli na problematiku zcela totožný názor (kvóty označili za „nesmysl“). Pro zachování vyváženosti je proto potřebné, aby roli kvalifikovaného oponenta převzal moderátor. Ten se však tohoto úkolu nezhodil, nepoložil jedinou polemickou otázku, a dokonce danou část debaty uvedl s tím, že o záležitosti není vůbec nutné diskutovat. Diváci se tak na základě sledování pořadu nemohli seznámit se všemi relevantními argumenty a vytvořit si na problematiku vlastní nezávislý názor.

Sledovaná vydání pořadu *Partie* však byla ve svém celku charakteristická tím, že moderující inklinovali ke zjišťovacím, nekonfliktním otázkám, a s hosty příliš nepolemizovali. Je proto možné, že k výše popsané situaci došlo spíše z důvodu nedostatečných kompetencí moderátora, který je zvyklý spoléhat na to, že názorový střet „zajistí“ samotná přítomnost dvou politických rivalů.

Pokud bude mít Rada zájem o prošetření této záležitosti, je k dispozici návrh usnesení s výzvou k podání vysvětlení postupu moderátora pořadu *Partie* ze dne 6. 9. 2015:

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“) v rámci své působnosti dané ustanovením § 5 písm. a) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů (dále jen „zákon č. 231/2001 Sb.“), v platném znění, a na základě ustanovení § 137 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, žádá provozovatele FTV Prima, spol. s r.o., IČ 48115908, sídlem Na žertvách 132/24, Praha, PSČ 180 00, o podání vysvětlení, z jakého důvodu v pořadu *Partie*, resp. v části pořadu věnované otázkám spojeným s uprchlickou krizí, odvysílaném dne 6. září 2015 od 11:00 hodin na programu Prima, nezazněly žádné argumenty podporující přijetí opatření pro přerozdělování uprchlíků na území EU (tzv. uprchlických kvót). Ačkoli pozvaní hosté, M. Stropnický (ANO) a P. Fiala (ODS), shodně zaujali k otázce přijetí uprchlických kvót ostře odmítavé stanovisko, moderátor neplnil roli kvalifikovaného oponenta, vyjádření hostů nijak neoponoval a nepřinášel alternativní argumentaci, aby si diváci byli schopní na problematiku vytvořit vlastní nezávislý názor. Rada stanovuje lhůtu k podání vysvětlení 30 dní ode dne doručení této výzvy.